

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton külön a Vasárnapi Ujságra félévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. új pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. új pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Somoskő romjai.

(Nógrádban.)

Hazánk annyi vészt látott, hogy alig van év, a melynek emlékeiből egy vészkönyvet ne lehetne írni; ha voltak is csendes perczei, nehéz, vészes napok követték azokat — a tatárjárás, — a százados török harczok . . . s a pártok tusái sokszor elnyomoríták hazánkat! — Senki sem volt biztos, mikor jő már ismét valami új vezér hazánkba népeivel, hogy megölje a ki bátrabb, megfutamítsa, a ki gyávább! Ez volt oka, hogy minden tekintélyesebb családnak saját vára volt, ha utolsó fillérét erre áldozá is, életét és vagyonát igyekezett megmenteni a fölszerelt vár védelme alatt; innen van, hogy hazánkban minden felé számtalan romvárat szemlélhetünk, hát ha még azok is fönn állnának, a melyeknek nevei is elenyésztek! Ily sok vár felállítása — ha más nem bizonyítaná is, figyelmet gerjeszt bennünk avagy emlékeztet a borzasztó kegyetlenségű harczokra, s ha ezekre a történet fényében egy pillanatot vetünk, akaratlanul is eszünkbe jutnak Petőfi szavai :

„Isten csodája, hogy még áll hazánk!”

S e nagy hazának egy-egy kis királysággal vetekedő megyéi közül több vár alig volt egyben is, mint Nógrádban. — Nógrád volt azon közép vármegye, hol az ellenség nem pusztított mindig, nem úgy álltak itt az ügyek, mint a déli végvármegyékben, melyeket ha egyszer elpusztítanak, soká maradtak pusztán, elhagyatva! Nógrádot ritkábban szállotta meg az ellenség, csak időszakonként jött, a midőn már ismét volt mit pusztítani.

„Isten csodája, hogy még áll hazánk!”

Ily alkalommal aztán nem ritkán fordultak elő tények, minőt például a Nógrád határán álló Drégely védelme alkalmával oly hősileg mutatott Szondy György, — s ki ne emlékeznék még azon

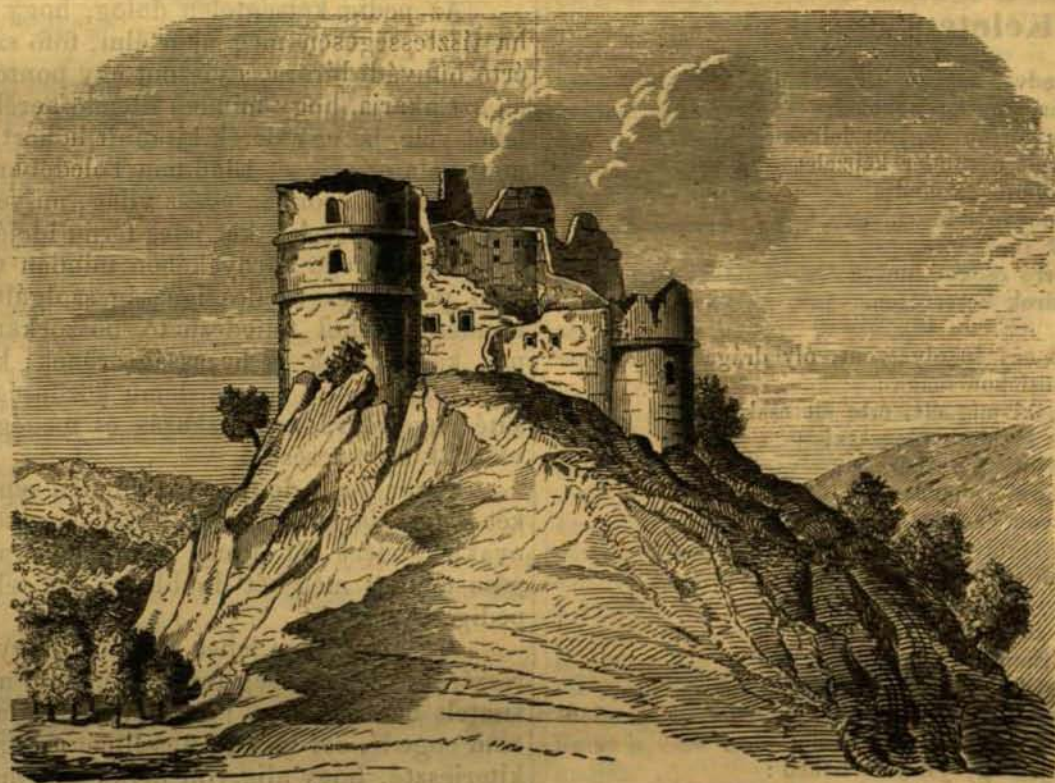
gyászos emlékű napokra, midőn a Losoncz romjaiból emelkedő füst megölt polgárainak vérpárázatával egyesülve szállott az ég felé?! — De térjünk be egybe a sok, időbarnította romok közül, — nézzük Somoskőt.

Ezen várom közel Somos-Ujfaluhoz egy hosszukás mély völgyből kiemelkedő, magas, erdős hegyektől környezett kősziklán fekszik, annak mintegy koronáját képezi s e szép tájnak, a zöld háttért kiemelve, nagyszerűséget ad. Ki építette ezen várat? azt bizonyosan meghatározni nem lehet, ámbár valószínű, hogy már látta a tatárjárást, mert az már 1340 előtt Kachich János birtokában volt.

Alapítói valószínűleg a hatalmas Losonczy-ak voltak, a kiknek birtokában később találjuk.

1342-ben Zechen Tamás nyerte azt királyi adományul s ezen nemzetségbeliek birták IV. László és III. András idejében is.

1576. évben sok nógrádi vár volt török hatalom alatt. Fülel parancsnoka, Ali bég, az imént említett évben vette Somoskőt ostrom alá s ha az elég számu őrség bátor parancsnokkal bír, a törökök nem egykönnyen veszik be a mindennel

SOMOSKŐ ROMJAI.

jól fölkészült és fölszerelt várat, a melybe csak egy meredek út vezetett föl; de a gyáva parancsnok őrségestől együtt kiszökött a várból, a melybe a törökök ellentállás nélkül vonultak be, s a parancsnok gyávasága által lön özvegy Losonczyné e szép birtokától megfosztva. — 1593-ik évig birták az ozmánok, ezen évben nagy birtokot veszítettek el a törökök, ennek egy részét tevék Nógrád várai is; erre a török őrség annyira megrettent, hogy maga hárította el a várat s a hős Pálffy seregei, kik máskor vérüket ontva védték, ezt ellentállás nélkül keríték a magyar hatalom alá.

jól fölkészült és fölszerelt várat, a melybe csak egy meredek út vezetett föl; de a gyáva parancsnok őrségestől együtt kiszökött a várból, a melybe a törökök ellentállás nélkül vonultak be, s a parancsnok gyávasága által lön özvegy Losonczyné e szép birtokától megfosztva. — 1593-ik évig birták az ozmánok, ezen évben nagy birtokot veszítettek el a törökök, ennek egy részét tevék Nógrád várai is; erre a török őrség annyira megrettent, hogy maga hárította el a várat s a hős Pálffy seregei, kik máskor vérüket ontva védték, ezt ellentállás nélkül keríték a magyar hatalom alá.

1618-ban az ország figyelmét is magára vonta a vár, s azért törvény is hozatott, hogy Somoskő vára, Fülelkel és Szécsény-nyel együtt, erősítették meg.

1647-ben az országgyűlés által újabb megerősítése határozatván el s e megerősítés 1659-ben teljesítettén is, ezen vár 1681-ben a haza oltalmába vétetett s 20 fegyveres küldetett védelmére.

1703-ban több megyebeli család, kik Rákóczy hatalmas pártjára állani nem akartak, e várban keresett menedéket, a midőn is azt sok segéd örművel erősítették meg.

A zavaros időközökben a hazánknak annyi hőst adott gr. Forgách család vette pártfogása alá, egyszersmind birtokába; később a báró Péterffy család nyerte királyi adományul; de a Péterffyek Jánossal ki halván, az ezzel rokon gróf Stahremberg család kapta felét királyi adományul, a hozzátartozó javakkal együtt; 1808-ban tetteles birtokába is lépett, s a hozzá tartozó birtokokkal felében mai nap is bírja.

S miután a várról, a mit tudtunk, le is irtuk, menjünk, szemléljük kissé a romokat, melyek csak a mult század vége felé lőnek lakóik által odahagyva.

Somoskő nagyobb váraink közé tartozik; erős falai három ke- rek torony által voltak megszilárdítva, melyek részben még most is fenn állanak, s a szemlélőt biztosítják arról, hogy nemcsak egy kéjlek diszeül, hanem komolyabb célnak is szolgáltak. A vár alját üregek s pinczék foglalják el, hol az épületekben levő holmi a tűz ellen biztosítva volt. Somoskőnek, minthogy kösziklán épült, kutja nem volt, hanem őrsége az esővizet fogta föl e célra készített czisztárnák által, melyek maradványai még most is láthatók.

Nem messze a vártól van egy bazaltkőbánya, melynek nagy- szerű s rendes szögű kristályaiból a vár egy része igen szilárd építő anyagot nyert. Ily kristályokat Nógrád országutai mellett mint sarkköveket is alkalmaztak, különben kellő bánásmód mellett a féldrága kövek helyét is pótolják. Somoskő vára nevét valószí- nűleg a sziklán termett nagy mennyiségű somtól nyerte. Jelenleg már csak élének végperceit várja s nevét, — hogy egészen el ne vesszen — az alatta elterülő pusztára is átruházta.

Lappa Péter.

Keleten.

Isten veled te kedves táj, te bércz, völgy,
Mosolygó szép hazám, Isten veled;
Hová mindig oly forrón vágyott lelkem,
Megyek . . . Röpit a tündér képzelet . . .
A földet, mely ölére fölfogadta
A hontalant, remegve keresem . . .
Határain leomlok térdeimre,
Hideg porára forró csókot hintve
Sirok hosszan, sirok keservesen.

Megszentelt föld ez, ép oly szent, oly drága
Miként az édes ősi hon maga :
Itt halt meg az, ki míg élt, érte élt csak,
Itt porlad a hon leghűbb magzata!
A szent eszmének hőse, óriása,
Önsúlyától e földre roskada;
E néma pusztá volt csendes tanuja
Midőn szemét a leghivebb lehunyta,
Miként aludt milljóok csillaga . . .

Sirod keresem s hasztalan . . . Vagy téged
Hazátlan, tán sirhant nem is takar?
De hisz föléd ha domborult is egykor
Régen széthordta már a zivatar . . .
Ha úgy fölötted végig-végig tombol,
Tudom ott lenn, hogy jól esik neked :
Édesebb lesz zajától siri álmód
Éltdben ő volt leghivebb barátod
Ő egy maga zokog sirod felett . . .

E vihar a letűnt csaták viszhangja,
Az látogat meg késő éjjelen,
S nehogy hiányozzál a vészből, vele
A pusztának királya megjelend.
Sirod fölött megáll és hosszan főlir,
A vész ragadja rémes hangjait . . .
Fölverve már a puszták néma csendje,
Miként szavad hazádban szerte csengve
Fölverte annak alvó fiait!

Oh bár ébrednél álmodból magad most,
Bár rázhatnád le a föld rögeit . . .
Örülne lelked, látván nyomdokidban
Híven haladni édes gyermekid;
Hogy ugy szeretjük őseink hazáját,
Mint egykor főkelt lelked szeretél!
Nem is szállnál le vissza tán a sirba,
Sorunkba állnál s küzdve, bátorítva,
Utat mutatnál az üdvhon felé!?

De te nem ébredsz; alszol mélyen, mélyen:
Hiába várják, hogy fölkelsz talán . . .
Az égben fenn, Istennél van már lelked,
Onnét tekint le mosolyogva ránk.
En is letörlöm könyeim s derülten
Szemem feléd az égre emelem . . .
S a földtől, mely porod fedi, bucsuzva
Könnyűt kebellem üdvözöllek újra
Kedves hazám, édes jó nemzetem!

Jánosi Gusztáv.

Még egy csókot!

Novella, JÓKAI MÓRTÓL.

Senor Esteban de Bandoz, és senor Juan de Cavalor példás jó barátok voltak.

Mindenki elismeré róluk, hogy elválhatatlanok, hogy egymás nélkül nem is élhetnek, s neveiket nem is lehet egymástul elválasztva kimondani.

Egy közös üzlet társai valának, anélkül, hogy egymást megszólították volna, vagy egymás szerencsésére irigyek legyenek.

Ugy éltek, ugy jártak együtt, mint Castor és Pollux, mint Orestes és Pylades.

Senor Esteban de Bandoz szolgáltatá az üzlethez a nyers anyagot, senor Juan de Cavalor pedig kidolgozá azt; s mindakettő szenvedélylyel üzé a maga mesterségét, s ha egy kancsó ó-xeresi mellett tűzbe jöhetett, ki nem fogyott annak részletezett magasztalásából.

Szükséges pedig tudni, hogy senor Esteban de Bandoz volt a toledói vérbíró, senor Juan de Cavalor pedig — a hóhér.

Az pedig kétségtelen dolog, hogy egy becsületes hóhérnak, ha tisztességesen meg akar élni, főfő szüksége van egy, hivatását értő bünvádi bíróra, s viszont egy pontos és rendes bünvádi bírónak, ha azt akarja, hogy minden illendő kerékvágásban menjen, nagyra lehet vele, ha egy derék kitanult hóhért számíthat ismerősei közé; mint vala ez az eset 1656-ban Toledóban.

Bámult azon az egész világ, milyen rettenetes gyorsasággal folytak le a perek e két jeles férfiú idejében; milyen rövid szenvedése volt Toledó környékében minden tolvajnak, utonállónak, milyen pontos és rendes igazság szolgáltatott a legrövidebb uton minden valahol felfedezhető boszorkánynak, ördögösnek, eretnek káromlónak és házasságtörőnek; kik a hetirend változatosága tekintéből a nagyérdemű közönségnek a seprüztetés, bélyegsütés, nyelvkivágás, nyakazás és megégetés látványát nyujthatni valának szerencsések.

Senor Juan de Cavalor minden seprüzésért kapott a várostul két ezüst *durost*, bélyegsütéssel összekötve négyet, egy egyszerű nyaklevételért két arany *moidorest*, valamely tag előleges levágása mellett még két doublont; egy teljes ornátusu megégetésért pedig tíz aranyat.

Azt tehát nem lehet tagadni, hogy senor Esteban de Bandoz részéről a gyöngédség legérzékenyebb nemének tekintendő, hogy ő tisztelt barátjának e jövedelmező foglalkodását soha megakadni nem engedé, sőt inkább figyelmét a körülfekvő vidékre is annyira kiterjeszté, hogy alig volt olyan hét, melyben Don Juan de Cavalorért innen vagy amonnan szekérrel ne jöttek volna, hogy más városba elhordják, mint valami híres gyakorló orvost nagy epidemia idején.

De azonkívül is nagyon örömet dolgozott e szakban senor Juan; azt meg kell róla vallani, hogy nem csupán a várandó tiszteletdíj, mint inkább a művészetéhez lánzoló szenvedély sietteté őt a számos megrendelések pontos és lelkiismeretes végrehajtásában.

Mikor a tömérdek összegyűlt sokaság előtt felállhatott arra a magas szinpadra, a honnan igazi tragoediákat szoktak mutogatni; mikor felgyűrhetette izmos karjairól kétfelől a véres inget, mikor

kezébe vehette az ismerős szerszámokat, olyan boldog elégyülté-
ült orozáján s ha áldozatai netalán ordítottak; ő azt, mint művé-
szete iránt tanusított elismerést és hódolatot fogadta azok részéről.

Különös kedve telt abban, hogy mikor pallosával egy fejet le-
ütött, azt akkor hirtelen felkapta üstökénél fogva s ha annak tul-
világi dühtől és halálkintől vonagló arcába nézhetett: — ilyenkor
vonásain valódi gyönyör áradt el. Igaz, hogy vonásai nem voltak
kellemesek, de ettől a gyönyörtől épen irtózatossá váltak.

Egyszer Toledótól fél napi járásra volt senor Juannak nagy
szereplése. Egy csoport szegény ördögöt kellett neki kivégezni, a
kik alamizsnát kéregettek az utasoktól, — persze pisztollal ke-
zükben.

A feladatot nem lehetett egy nap alatt elvégezni, sokan vol-
tak és időt kellett nekik hagyni, hogy a multságot teljes mérték-
ben élvezhessék.

A legelső elítelt volt egy *Squirro* nevű vásott siheder; ki a
mint meglátta a hóhért, vidámon kiált rá:

— Ah, senor Juan, hát hogy érzi ön magát?

A nép kaczagott e kérdésre, a mi senor Juan büszkeségét na-
gyon ingerlé.

— Ostoba kölyök, én csak érzem magamat valahogy; de majd
azt mondd meg, hogy mint érzed te engemet?

Erre a tromfra megint kaczagott az érdekes közönség s se-
nor Juan meg volt elégedve magával. A ficzkót leülteté a kis székre.

— Hát senor Juan, kérde *Squirro* vigyorogva; hány fej van
most a rováson?

— A tieddel együtt tizenkettő.

— Eltart az ma, meg holnap, ugy-e bár?

— De el is végzem, ha az idő kedvez.

Squirro röhögni kezdett:

— Hát a szép feleség, a kis senora *Juanita* mit csinál azalatt
oda haza?

A hóhér e bolond kérdésre mérgeesen huzta össze szemöldeit;
s marokra kapta a pallost.

Squirro még egyet mondott neki:

— No hát, tudd meg te vén bolond, hogy a mig te itt mást
alacsonyabbá téssz egy fővel, azalatt senora *Juanita* és senor
Esteban de Bandoz otthon magasabbá tesznek tégedet egy pár
szarvval.

A következő perczen lerepült a rabló feje.

A hóhér dühösen kapta azt föl a fővényről, hogy szokás sze-
rint, szeme közé nézzen, s ime most a leütött fő vigyorgott csufon-
dárosan ő reá, pokoli gyönyör érzettől eltorzulva, s a hóhér arca
rángatózott halálos düh és vesztő kín miatt, mintha az volna he-
lyéről leütve, s valami ördögös szemfényvesztő kicserélte volna
őket.

A nagyérdemű közönség rengeteg hahotában tört ki erre a
tréfás jelenetre, a mi senor Juant annyira kihozta a sodrából, hogy
földhöz csapá a pallost, leszállt az állványról, s összeszedvén szer-
számait, öszvérre ült s ott hagyá a többi tizenegy nyomorult tol-
vajt; csináljon velük a nemes tanács, a mit akar. Ő szalad öszvér-
halálában Toledóba vissza.

Most kezdett el előtte világosodni minden. Hát azért az a
rettenetes nagy barátság senor Esteban részéről! hát azért ipar-
kodik az egész Arragonia tolvajait mind rendre elítelni, hogy a
mig a férj a status szolgálatában távol van, azalatt a szép me-
nyeckét háborítatlanul vigasztalhasssa!

A bakó késő éjjelre ért haza. Háza szokás szerint a városon
kívül levén, észrevétlenül térhetett be; szobájának kertre nyiló
ablaka ki levén világítva, azon betekinte s igen elevenen látta:
hogy egy gazdagon megrakott asztal mellett ketten ülnek; az
egyik a felesége, a másik senor Esteban; még pedig nem átellen-
ben, hogy az asztal közöttük volna, hanem egészen egymás mellett,
hogy az alcade karjával átölelhessen a szép *Juanita* karcsu derekát.

Annyira meg voltak pedig abban nyugodva, hogy senor Juan
most és holnap délig hivatalos kötelességei által van elfoglalva,
hogy még csak öröket sem állítanak az ajtókbá. A hóhér bejöhe-
tett, anélkül, hogy cselédei észrevették volna; azok bizonyosan
aludtak, vagy részegek voltak már.

Senor Juan szerszámait között keresgetett. Szép volna ugyan
pallossal egyszerre leütni mind a két fejet, mikor egymáshoz ha-
jólnak, de annak nagyon hamar vége van. Ezt tudja a hóhér hosz-
szas gyakorlat után. Mást gondolt ki. Elővette a bélyegvasat, a

mivel a gályarabokat szokás megbélyegezni; egy akasztófa van rá
vésve; azt a konyhán megtüzesíté a vacsoráról fennmaradt parázs-
ban, azután a félig nyitott ajtón keresztül belopózott nesztelenül
szobájába; ott elrejtözve hallgatózott a függönyök mögött.

A szerelmes alcade ölében tartá a rózsarczu *Juanitát*, azokkal
a kláris ajkakkal; azokkal a granátszemekkel s kéjittasan sutto-
gott hozzá.

— Még egy csókot *Juanitám*.

Azt megkapta.

— Még egy csókot, szép *Juanita*.

Azt is megkapta.

— Ah még egyet.

No még azt is.

— Nesze hát még ez az egy! — ordita senor Juan, előugorva s
ugy nyomá a tüzes billogot az alcade képes ábrázatjához, hogy azt
majd a nehéz nyavalya törte ki ijedtében. Azzal a hóhér kiugrott
ismét az ajtón s elszaladt világgá. Hogy azontul mi lett belőle?
arról már nem értesültem; hanem hogy senor Esteban de Bandoz
holta napjáig viselhetette az akasztófa bélyegét a balpofáján, — az
már bizonyos.

A damaskusi mészárlás.

A Szíriában elkövetett embertelenségeket még mindig homály fedi.
Annyi bizonyos, hogy nem véletlen összecsapásokból támadtak, de hogy
mesterségesen voltak előidézve. Kik voltak azok, kik ezen vérontásra bujto-
gattak? Az ó török párt emberei voltak-e, kik a szultán reformjaival évek
óta elégedetlenek, s ezért a keresztyének iránt gyűlölettel viseltetnek, vagy
európai titkos bujtogatás kereste az alkalmat a régen várt beavatkozásra?
Egyedül az világos, hogy a vizálikodás kezdői, Franciaország véndeczei, a keresz-
tyének maroniták voltak, mire elleneik, a muhamedán drúzok, a keresz-
tyének dühös üldözésével válaszoltak, mit a török hatóságok békésen
eltűrtek, s miben a török katonaság is tevékeny részt vett. Ha a keresett
beavatkozás igazolására, csakugyan szükséges volt nyugtalanságokat elő-
idézni, lehetett volna azokat kisebb mérvben felhozni. A borzadalmas véron-
tás, mely által 20,000 ember veszté életét, 80,000 ember hajlékát, a török
fanatismusnak tulajdonították. A török hatóságok tétlen magaviseletét, av-
val akarták menteni, hogy a szükséges katonai erő hiányzott, de kint,
hogy majus végével, a midőn az üldözések megkezdődtek, 4450 rendes ka-
tona, és pedig: Beirutban 650, Dejr el Kamr-ban 200, innét félórányi tá-
volságra Bei-Eddins palotájában 300, Hasbeja és Rasejaban 700, Damas-
kusban 2000, Baalbekben 300, Höms és Hamahban 800, — s azonfelül
több basibozuk és arnauta önkénytescsapat állomásozott Szíriában. E
katonai erők, vagy a vérontás színhelyén, vagy oly közel fekvőkhöz ahoz,
hogy e seregek parancsnokai, Kurshid basa Beirutban, és Achmet basa
Damaskusban, a szegény keresztyéneket könnyen oltalmazhatták volna —
ha akarták volna.

A Libanon körül vette kezdetét a vérontás. Zable, Hasbeja, Raseja,
Dejr el Kamr, s száz más falut pusztítottak el a drúzok, s mitűn e falvak
keresztyén lakóit leölték vagy elűzték, s a rabolt holmit elrejtették, békét
ajánlottak a keresztyéneknek. De a keresztyének elleni ingerültség Szíria
távolabb pontjaira is elterjedt, s több helyen jelentkezett, a drúzokkal azö-
vetkezett arab és kurd csöcselék, dühében nem ismert határt, s a keresztyé-
neket a többi Szíriában is veszély fenyegeté. Damaskus volt leginkább ve-
szélyeztetve, mert ennek lakossága Kelet legvadabb legdühösebb népei közé
tartozik. A Bairam ünnep, mely rendszeren a kihágások időszak, csendesesen
mult el, s a keresztyének szabadabban kezdtek lélekezni. De Damaskusban
is ép oly dühösen mint a Libanonon, vala a vész kitérendő. Török fiuk fából
készült kereszteteket dobtak az utcákban szét, miket az igazhívők lábbal ti-
portak. A rendőrfőnök e fiukat avval bünteté, hogy vasra verve az utcákat
söpörteté velők. A törökök erre felingeredtek, s csoportosodni kezdtek. Már
a legközelebbi pillanatban, a nép alsóosztálya a legvadabb felindulásban volt.
Férfiak, asszonyok, gyermekek futkostak az utcákon kiáltozva „öljétek,
fojtsátok meg a keresztyéneket, gyujtsátok fel házaikat, ne kiméljetez sen-
kit közölök, a katonaságtól ne féljetez, ezek nem fognak akadályozni!“ És
ebben igazok volt a gyilkosoknak, mert a katonaság nem lépett fel, s ha fel-
lépett is, csak azért történt, hogy maga is raboljon, s a nők ellen erőszakos-
kodjék.

Az első támadás az orosz konzul lakát érte. A dragomant megölték,
házát kirabolták, azután felgyújtották. Ugyan e sors érte az osztrák és gö-
rög konzulatus épületeit, a belga és amerikai konzuli lakokat kirabolták, de
nem gyújtották fel. A porosz, francia és angol konzulok lakait nem bántot-
ták. A vérontás július 9-én délután 2 óraker kezdődött, s késő éjjig tartott.
A dühös nép a keresztyének élete és vagyona ellen tört, gyilkolt, rabolt s
gyujtogatott. Több keresztyének sikerült, némely török lakában és a várban
menedéket találni, de még több veszett el a dühös nép törei alatt, sok pedig
a lángokban lelte halálát. Fialat nőket és leányokat gyalázatosan bántal-
maztak, s végre rabságba hurezolták. Este valamennyi keresztyén város-
rész lángban uszott s azon szerencsétlenek sorsa, kik még menedéket nem
találtak ekkoráig, a legkétségbe-ejtőbb volt. Fegyveres, vérszomjas cso-
portok állták el útját a menekülőknak, s irgalmatlanul konzultak. A tö-

rök hatóságok ez embertelenséget nyugton nézték, s meg akadályozására semmit sem tettek. Achmet basa a városi hatósággal tanácskozott, de eredménye a tanácskozásnak nem volt, a katonák egynehányszor kiállítottak, s úgy is tettek, mintha fegyvereiket töltenék, s az ágyukat irányozták, — de lövés nem történt. Annál nemesebben viselte magát Abd-el-Kader. Ő, ki életének legszebb részét a keresztyének elleni harcban tölté, ki tervei meghiusulása után, keresztyén ellenségeitől soká fogva tartatott, ő veté magát hitfelei dühének eléje, a mézárás megszüntetését parancsolva. S miután hitfelei szavára nem hallgattak, saját élte veszélyével menté meg az üldözött keresztyéneket, számtalannak adván közölök, saját lakában menhelyet.

A keresztyénektől lakott városrészek július 10-én szivszaggató képét mutaták az elkövetett embertelenségeknek. — A házak, templomok, klastromok mind romokban, s a romok között elégett emberi hullák voltak. — Még jul. 10-én sem mult el a veszély, korán reggel újra kezdődött a gyilkolás, pusztítás, s egész napon át tartott. Jul. 11-e még veszedelmesebb volt. A vidékről új csoportok jöttek a városba, vérrészőket kívánva. Azon török házakra törtek, melyekbe keresztyének menekültek, s dühös fenyegetések között ezek kiadatását követelték. — Több háztulajdonos félve, megijedve e fenyegetésektől, kiadá a keresztyéneket a gyilkosoknak, mások bátrabbak voltak; ellentálltak e követeléseknek, s Achmet basához fordultak segítségért. Ez engedett a felszólításnak, mert igazhitű kérte fel, — s a török házakban levő keresztyéneket, katona őrizet alatt viteté a várba. A várban ekkor 10,000 keresztyén volt együtt. Az utcákon még mindig gyilkoltak, s a keresztyén városrészekben még mindig lángok csaptak fel. Ez így tartott jul. 16-áig, az új helytartó Mohamoras megérkezéig, ki e napon, este felé érkezett a városba.

Nyolcz napon át volt Damaskus, a legelvetemültebb csöcselék hatalmában.

A megölt keresztyének számát 20,000-re teszik, a kár megbecsülhetetlen. — Jelenleg Fuad basa viszi a bírói tisztet, ő szabja a büntetéseket, melyek a török erély egész mérvében hajtának végre.

Az elrabolt nők visszahozása, úgy az elrabolt jószág megtérítése iránt is tétettek lépések.

De a damaskusi nép fanatizmusát és vadságát a verpad sem lesz képes kiirtani, úgy Achmet basa és a városi hatóság elleni bármely szigorú eljárás sem fogja a török hatóságokat arra bírni, hogy jövőre a keresztyéneket oltalmukba vegyék. — Szóval, nincs biztosíték, hogy hasonló embertelenségek Szíriában többé ne történjenek. L.

Hegedüsne siremléke.

A pesti temető, hol annyi jelesünk hamvai nyugszanak, ismét egy szép sirkövel lett gazdagabb, hogy annál hangosabban hirdesse az élők veszteségét, de egyuttal a kegyelet meleg érzéseit is. A felejthetetlen színművésznőnek e lapokban arcképét s rövid életrajzát is közöltük, (V. U. 1859. 42. szám); sorsa emlékét pedig *Jókai*. „Egy család drámája“ című megható és igaz rajza után leghívebben fogják megőrizni olvasóink. Sept. 19-én volt évnapja a fiatal művésznő halálának; egy év mult el, melyben oly sokat emlegettük, virágokat vittünk sirjára, hova férje és fia is hozzá költöztek örökre. E szomorú esemény még inkább fölgerjeszté a részvétet s a boldogult tisztelői összeállának, hogy emlékét még inkább megőrizték. Mint lapjaink is jelentették, épen az évfordu-

lati napon lön felállítva magán adakozások útján sirja felett egy diszes köemlék, melynek rajzát ide iktatjuk lapunk képcsarnokába, az emberi és hazafiui kegyelet állandó jelei közé.

A leleplezés — írta akkor egyik helybeli lap — sept. 19-én d. u. 4 órakor szép őszi verőfény mellett, sokak jelenlétében történt. Mindazok, kik az elhunytat szerették, jó ismerősei, pályatársai, író barátjai, a színház akkori igazgatója, Ráday gróf, s tisztelői eljöttek e szép ünnepélyre, midőn ismét alkalom nyílt, többekkel egyesülve mondhatni buzgó imát ő érette, a kit soha nem fogunk elfeledhetni és a kinek könnyűd kecses árnyéka most is gyakran elvonul szemünk előtt, midőn a színpad deszkáira tekintünk.

Az ünnepély egyszerű volt: rövid egyházi szertartás és a nemzeti színház dalkarának gyászéneke voltak a főrésztetek; azután a siremléket bokréttákkal, nemzeti színű szalagos virágfüzerekkel s egy fekete immortell-koszorúval agaták tele a jelenlevők. — Leszállott az alkony, midőn a bánatos gyászserg a sirszobortól s az alatta nyugvóktól elbucsuzott.

Maga a siremlék magas, pyramis-alaku, közepén művészi gonddal készült tömör párkánnyal; az egész mű fényesített szép szürke márványból van készítve. Egy oldalán nagy aranybetűkkel „Hegedüs Lajosné“ neve van bevésve, azon megemléssel, hogy ez emléket tisztelői állíták; a másik oldalon utána elhunyt férjének és kis fiának (a két Hegedüs Lajosnak) nevei olvashatók.

E szép emlékszobor is, mint annyi más becses mű pesti temetőnkben, a művészi törekvésű és hazafiui érzületű *Gerenday Antal* pesti szobrászati műterméből került ki, s a szép sirszobrokban naponkint gazdaguló sirkertnek ez is valódi diszére válik.

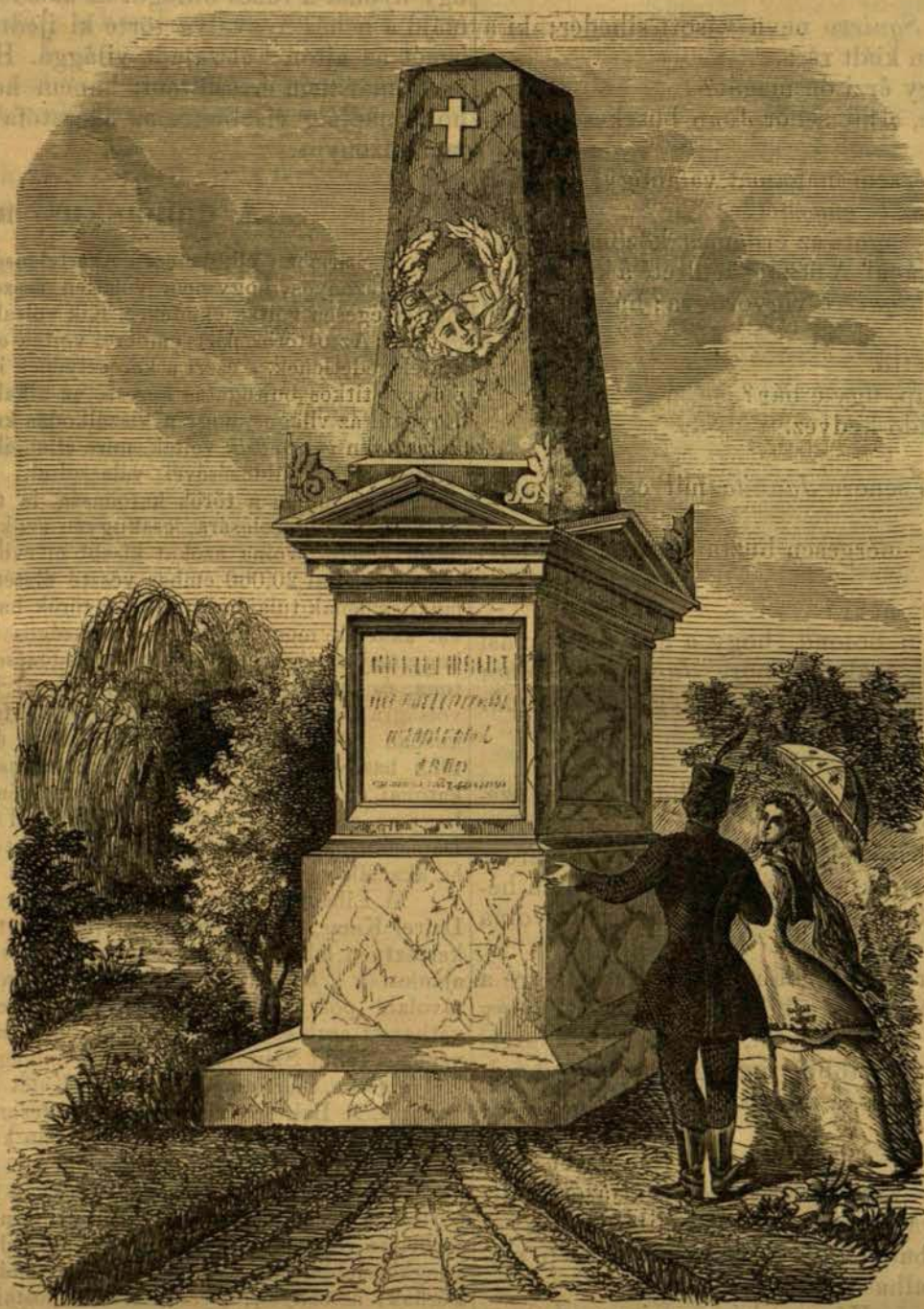
A keményítő.

Ne csodálkozzál, kedves olvasó, hogy oly tárggyal kívánlak mulattatni, melyet eddig tán csak a könyvkötők műhelyében s a mosónők kezeiben láttál; azonban ha előre bocsátom, hogy a keményítő élelmünk egy fő tényezője,

melyet úgy a mindennapi kenyérben, mint a legízletesb süteményben eszünk, — úgy a kellemesen hűsítő sörben, mint az oly gyakran, visszaélésig használt pálinkában iszunk, s melynek előállítás a gyárakban számtalan emberi kezet foglalkodtat: akkor tán figyelmesebben fogod olvasni a következő előadást:

„A legnevezetesebb állomány, melyet a növények sejtjeiben találunk, kétségkívül a keményítő, nemcsak azért, mivel az emberek s állatok táplálkozásában oly lényeges szerepet játszik, hanem ezt mellőzvé, sajátos és legtöbbszörre csinos alakjai miatt, melyekben a görcső alatt mutatkozik, s melyek a belső szerkezet magas fokát tanúsítják.“ Ezt olvassuk dr. Schleiden, jénai egyetemi tanár „A növény és élete“ című jeles munkájában.

A keményítő csak a növényekben és pedig gyakran igen nagy mennyiségben jó elő, úgy, hogy kevés növény találtatik, melynek

HEGEDÜS LAJOSNÉ SIREMLÉKE A PESTI TEMETŐBEN.

A damaskusi mészárlás maroniták és drúzok között (1860. júliusban).

egy vagy más részében keményítő nem léteznék. — Ha egy igen finom burgonya szeletkét teszünk egy meglehetősen nagyító gör-
cső alá, azt fogjuk látni, hogy az említett csucsor belseje hólyagok-
hoz hasonló üregekből, sejtekből áll, melyek tömvek különféle
nagyságu, rendszeren tojásdad s kis babokhoz hasonló fehér szem-
csékkal. Ezen szemcsék, melyekből egy sejtben gyakran 20—30 is
előző, a keményítő.

A zuzmóknál, jelesen az *izlandi zuzmónál* (*Cetraria islandica*
L.), mely oly jótékony orvosságot nyújt a tüdőbetegségben, maguk
a növényt alkotó sejtek falai is nagyobb részt keményítőből álla-
nak. Ne csodálkozzunk tehát, hogy az északi vidékeken, hol a gabo-
natermesztésnek a zordon éghajlat határt szabott, a zuzmók, jelesen
az iram zuzmó, és izlandi vértées, mint a keményítőt gazdagon tar-
talmazó növények, eledelül használatnak.

A virágtalan növények közül még a páfránok (*Felices*) belé-
ben, a csillagalyfélék (*Marchantiaceae*), a vizályfélék (*Characeae*)
és a bőrmosztokban (*Tange*) is találhatók keményítő.

Az említett növényeken kívül sokkal nagyobb mennyiségben
jő elő a keményítő, a virágos növények csucsoiraiban, a husos gyö-
kere- és hagymákban, különösen a magvak — mint a gabonane-
mők — fejrnyéjében, továbbá a hüvelyesek husos szikeiben, a
pálmák, p. o. szágó palma (*Sagos Rumphii* W.) belében.

Ritkábban s csak bizonyos évrészekben, jelesen télen, fordul
elő a keményítő a fák kérgében is; ebből könnyen megérthetjük,
mikép a hidegebb égaljat lakók a fakérgéből is, habár nem oly jó,
de mégis tápláló kenyeret süthetnek.

Ámbár a keményítő a növényekben jő elő, mégis annak meny-
nyisége a különféle évszakok szerint igen is változik, annyira, hogy
míg bizonyos időben mintegy tömve van tőle a növény, addig más-
kor azt vagy nem, vagy pedig csekélyebb mennyiségben leljük ott.
A keményítő tehát a növényekben felhalmozott anyag, melyből a
növény-szervezet más állományokat alkot s azokat elsajátítja.

„Ősznek idején a fa kérgében és fiatalabb fáju bélsugaraiban
felhalmoz keményítőt, mely tavaszkor az életnedvnek (*Cambium*)
a sejtek képzésére állományait kölcsönözi. A gabonafélék fejr-
nyéje, a burgonya csucsoira keményítőt készít, mely, a csirázásnál
lassanként feloldva, a fiatal növénynek első eledelét nyújtja.“ Ez
olvasható a híres dr. Schöcht physiologiai növénytanában.

Hogy pedig ez utóbbi állítás való, De Candolle híres fran-
czia fűvész következő észleleteiből kitűnik. Szerinte 100 font burgo-
nya augusztusban 10 font keményítőt ad, septemberben 14 $\frac{1}{2}$ fon-
tot, októberben 14 $\frac{3}{4}$ fontot, novemberben 17 fontot, aprilisban
13 $\frac{3}{4}$ fontot s majusban ismét csak 10 fontot.

Nem lesz tán érdektelen, ha itt némely, különösen élelmet
nyújtó magvak keményítő tartalmát közölni fogom :

100 rész (p. font)		85.07 rész (p. font) keményítő (Vogel szerint)	
Karolinai risben	van	83.8	"
Piemonti risben	"	79.0	" (Davy szerint)
Árpában	"	77.0	"
Téli búzában	"	75.0	"
Szicíliai búzában	"	74.0	" (Vogel szerint)
Tönkölyben	"	74.0	"
Berber búzában	"	70.0	"
Nyári búzában	"	61.0	" (Davy szerint)
Rozsban	"	59.0	" (Davy és Vogel szerint)
Zabban	"	52.3	" (Zennik szerint)
Pohánka czikszárban	"	34.0	" (Einhof szerint)
Babóban (Vicio saba)	"	33.95	"
Borsóban	"	32.0	"
Lencsében	"		"

Nézzük most a keményítőnek külső s belső tulajdonait.

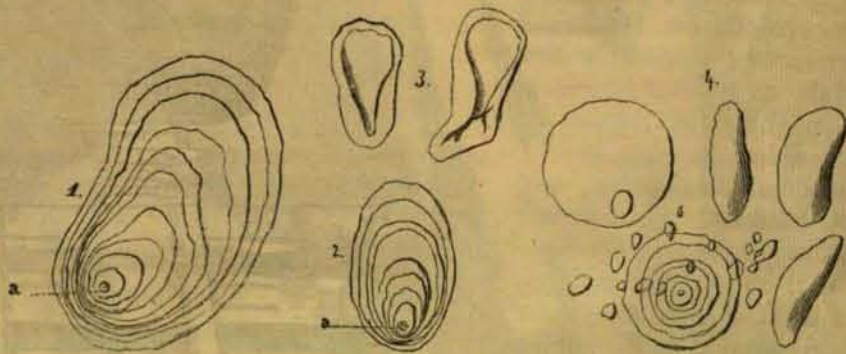
A keményítő tiszta állapotban, a mint azt p. a burgonyából
kimosás s szárítás után nyerjük, vagy készen a boltokban vesszük,
fejr port képez, melynek tapintata lágy, ujjak közt recsegő, s mely
a hideg vízben nem oldódik, a forró vízben Mohl Hugo szerint majd
százzorta nagyobbra felpuffad, de végkép itt sem oldódik fel, csak
az ugynevezett pépet képezi; a savak és égvényekben (alkali) köny-
nyen feloldódik, ellenben a borszeszben, illó és zsíros olajokban vál-
tozatlan marad.

A legjellemzőbb a keményítőnél az, hogy iblanyoldattal (*jod-*
tinctur) habár oly hígított is : violás, kék vagy sötétkék színt nyer,
mely színtől azonban a borszesz ismét megfosztja a szemcséket.
Ezen tulajdonságánál fogva a keményítő és iblany kölcsönösen meg-
mutatják egymást a folyadékokban, minek nagy gyakorlati haszna
van a vegytani kísérletekben.

Ha belalkatát vizsgáljuk, legelső kérdés az, vajjon miből áll a

keményítő, egyszerű elem-e vagy összetett? Azon 65 elemből, me-
lyek az egész földet, a rajta s benne eddig ismert anyagokat képe-
zik, a keményítőben csak három van, és pedig : *széneny*, *kőeny*
és *éleny* s Berzelius híres svéd vegyész szerint 100 rész keményi-
tőben, 28.6 rész széneny, 47.6 rész köeny s 23.8 rész éleny van.
Állományait tekintve tehát ugyanazonos a sejtennyel (*Cellulose*)
és Payen vizsgálatai szerint a keményítő a növényi működés által
is átváltozik cukorrá.

Már főlebb említők, hogy a keményítő finom pora a gör-
cső alatt bizonyos alakú szemcséket mutat. A 200—300 szoros nagy-
tásnál észreveszünk e szemcséken legelő is egy pontot vagy héza-
got (lásd 1., 2. ábra a betűt), mely különféle nevezetekkel nevez-
tetett el, így a legrégebb buvárok : *magcsának*, (*nucleus*, Fritsches
Kern), *Schleiden* : *központürnek* (*Centralhöhle*), *Kützing* : *üregnek*
(*vacuole*) nevezték s ezen központürnek valódi szerkezetéről is el-
térnek a vélemények, mert némelyek azt *ürnek* (*Schleiden*, *Kützing*),
mások szilárd tömegnek (*Mohl*) tartják.

Tovább vizsgálván a keményítő szemcséket, azt találjuk, hogy
az említett központür rendszeren egy oldalhoz közelebb esik s körül-
e aztán több, kevesebb körkörös vonal látható, melyek az ürnél sűr-
übbek, távolabb attól ritkábbak (lásd az 1., 2. ábrát). Ezen vona-
lok pedig nem egyebek, mint határvonalai ama rétegeknek, me-
lyekből minden keményítő szemcsé, miként a hagyma, összetéve
van.

„A keményítőszemek hólyagcsákból s mint a többi sejtek fa-
lazat-(*membran*) és folyó tartalomból állnak. A falazat belsejében,
valamint a fásodó sejtekben, központkörüli rétegek rakódnak le, a
hólyagcsa világa (*Lumen*), az ugynevezett magcsa (*Kern*) ezáltal
többnyire kis üreggé lesz, mely mindig folyósággal van betöltve.“
Imigy magyarázza Nágeli a keményítő rétegek alakulását.

E szerint tehát a szemcsék külső rétegei mindig öregebbek a
belsőknél s mennél fiatalabbak a szemcsék, annál kevesebb rétege-
ket mutatnak, s annál közelebb állnak a gömb alakhoz. Ezen véle-
ményben vannak : *Sprengel*, *Turpin*, *Raspail*, *Münter*, valamint
Kützing és *Walpers*.

„Legérdekesebbek reánk nézve egyes, igen rendetlenül alakí-
tott keményítőszemcsék, p. a *Dieffenbachia Seguine* Schott növény-
ben, melyek azon következtetésre jogosítanak bennünket, hogy a
szemcsék rétegei lassanként kívülről lerakódnak.“ Imigy magya-
rázza *Schleiden* a rétegek képződését, szerinte tehát a külső réte-
gek a legujabbak s a belsők a legöregebbek. Ezen véleményt kö-
vetik : *Unger*, *Berg*, *Fritsche* és *Schacht*, s még azzal is támogat-
ják „mivel az összetett szemcséknél néha a legkülsőbb rétegek
minden szemet körülvesznek.“

Ezen két vélemény között az első valószínűbb!

Schleiden szerint a keményítő háromféle főalakban jő elő a
növényekben, jelesen :

I. Alaktalan, pépnemű keményítő, minő p. a nagyobb kard-
momum (*Cardamomum* majus) magvaiban; a homok sás (*Carex*
arenaria L.) gyöktörzsében; a szaszaparilla tukma (*Smilax sassa-*
parilla) kérge- s gyökerében, sőt *Schacht* észlelete szerint egy fo-
nalgombában is találhatók. Mohl az ilyen alaktalan keményítő
létezésén kételkedik.

II. Egyszerű, egyes keményítő szemek, melyek alakjaikra
nézve több csoportozatot képeznek. Ezek :

1) Gömbölyded szeműek, és pedig :

a) Látszólag egészen hiányzó központi ürrel. Ily alaku s
rendszen apró keményítő szemcséket lelünk a sárgarépa (*Daucus*
carota L.) sejteiben, a fák életnedvében és a levelekben; nagyobb
szemcsékben találjuk ez alakot a hagymás kötör (*Saxifraga granu-*

lata) hagymagumóiban s a kolonczos szironták (*Ficaria verna*) levélhonalai gumóiban.

b) Kis, gömbölyded központúrral. Ide tartozó alakoknál a szemcsék réteg-képzése majd észrevehető, majd pedig észrevehetetlen vagy hiányzó. Az elsőbbi alakok előjönnek a cycadák (*Cycadeae*) belében, a burgonya csucsoraiban és gumói liliom-hagymájában (*Lilium bulbiserum*) (lásd az 1., 2. ábrát); a koronavirág (*Fritillaria imperialis*) és liliomban, kagylós alakúak és a tulipánokban majd háromszögű a szemcsék; — az utóbbi alakok találtaknak a kukoriczában s a risben.

c) Hosszas, mintegy többfelé szétrepesztett központúrral ellátott szemcsék különösen a hüvelyesek, mint bab, borsóban szemlélhetők (8. ábra).

d) Egészen üres, serlegféle szemek találtaknak a florentiai nőszirm (Iris florentina) gyöktörzsében (9-ik ábrának egyes magvai), különös itt a halavány nőszirm (Iris pallida) keményítője, melynek szemcséi majd egészen üresek (3-ik ábra.)

2. Laposan s lencsealakulag összenyomott szemcsék és pedig majd réteg-képzéssel majd a nélkül. Ilyenek a gabonanemek-, búza-, rozs-fejérsnyájában (4-ik ábra), melyeknél szembetűnő az eltérő nagysága az egyes szemcséknek.

3. Egészen lapos korongókból áll a keményítő a fűszerfélékben (*Zingiberaceae* Lin.)

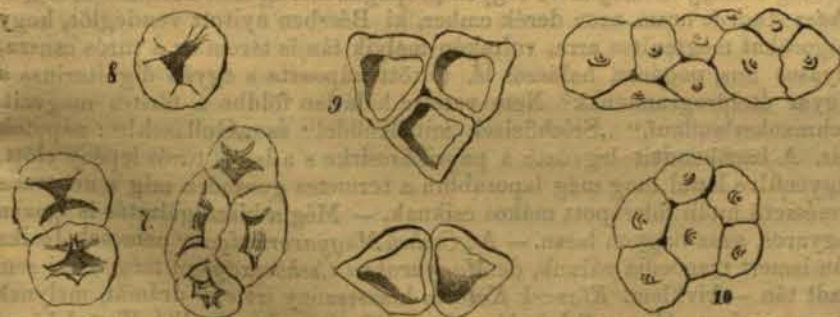
4. Botlaku szemcsék, hosszas központ üreggel találtaknak a mi fűtejféle növényeink tejnedvében.

5. Rendetlen szemcsék csak a meleg égálji fűtejfélék tejnedvében találtaknak.

III. Végre a keményítő összetett magcsákban jö elő, és pedig:

a) Észrevehető központúrral nélkül 2—4 vagy 2—6 szemcse egyesülve van a Maranlaceák gyöktörzsében, p. a nyugatindiai Arrowroot ily szemcsékből áll (6-ik ábra), azonkívül nálunk a gönye (*Bryonia*) gyökében.

b) Észrevehető központúrral, és pedig a szemcsék majd egyenlő nagyságúak, mint a maniokserje (*Iatropha maniot*) csucsoraiban, hol az ür kicsiny s 2—4 szemcse egyesült; a zsáspa kikirics (*Colchicum autumnale*) hagymájában, hol az ür nagy s 2—4 szemcse egyet képez (7-ik ábra); az *Anatherum Ivarancuso* gyökében, hol az egyes szemcsék egészen üresek s 2—4-szeresen láthatók (9. ábra), a mocskos kontyvirág (*Arum maculatum* L.) gyöktörzsében 2—12 szemcséből álló csoportokból jönnek elő s végre *Bernardia dichotoma* szárában egészen 30 kis szemcséből buján összetett alakok lehettek; majd ismét a szemcsék egyike nagyságra a többieket, melyek körüle csoportultak, felülmulja, mint a szágó palma (*Lagus Rumphii* W.) keményítője.

Az elősorolt alakok különfélesége annyiban nevezetes, mivel ezen alakok oly állandók, hogy szerintök nemcsak a növénycsaládot, hanem gyakran a növényfajtát is lehet meghatározni.

A keményítő szemcsék valódi nagysága igen különböző a különféle növények szerint. Eddig a legkisebb keményítő szemcsék találtaknak a délamerikai fensikon termesztett Quinoa libatopp (*Chenopodium Quinoa*) magjaiban, hol is a szemcsék $\frac{2}{1000}$ millime-

tert tesznek; a fehér czéklában (*Runkelrübe*) még egyszer oly nagy szemcsék vannak ($\frac{1}{1000}$ mm.) a kölesben $\frac{1}{100}$ millimeter nagyok; a búzában $\frac{5}{100}$ mm., s legnagyobbak vannak a burgonyában, $\frac{185}{1000}$ millimetryni terjedésűek. A legkisebb keményítő szemcsékből tehát egy vonalnyi térre egymás mellé rakva több mint 1000 szemcse, a legnagyobbakból 10—12 szemcse jön.

A keményítő már a régi görögöknél is ismeretes vala, jelesen Dioscorides világosan emlékezik róla. Leeuwenhoek legelőször a búza- és babban vette vizsgálat alá. Stromeyer pedig ama tulajdonságát fedezte fel, miszerint iblantól kékre festetik. Újabb időkben, hol különösen a növénytanban a belakat vizsgálata tulnyomólag lépett fel, számos tekintély értekezett a keményítőről. Egyebek közt említendő Nügelinek 1858-ban kijött s 623 oldalon s 16 tábla ábrán foglalt műve: „Die Stärkekörner.“ B. M. S.

A görög bölcssek eszme-gyöngyei.

Antisthenes a bölcseséget legbiztosb köfalnak nevezte; mert azt sem lerontani, sem elárulni nem lehet.

Aristipposztól kérdé valaki: miért látogatják a tudósok oly gyakran a gazdagok házeit, holott ezek bölcseséget látni sem vágnak? — Azért — felele *Aristippos* — mert a bölcssek átlátják, mire van szükségük; de a gazdagok... nem.

Aristoteles jelszava volt: a tudomány gyökere keserű; de gyümölcsei a legédesebbek.

Bion azt tartá: jobb saját vetésünket másnak ajándékozni, mint másét learatni.

Demonax, egy bársonyba öltözöttnek, ki gögösen járt föl s alá, ezt sugta fülébe: hallod-e? ezt előtted egy juh viselte, s csak juh volt.

— (*Chinai szeszélyek.*) Minden nemzet szokásai egy kis különöséggel összekötvék. Némely nemzetéi azonban — meglehet, hogy csak nekünk magyaroknak; mivel a miénk igen természetesek! — oly különösek, oly szeszélyeseknek tűnnek föl, miszerint azokból ítélve a nemzetet, nem csoda ha badaroknak vélelményezzük. S e szavaim valódiságáról kellő meggyőződést szerezhettünk, ha bonczkés alá vesszük a chinaiak néhány szokásait, kik talán a különöcségekben minden más nemzetét fölülmulnak.

Az anyák leányaikat már kisdéd korukban a szemöldökök növesztésére szoktatják, hogy így szemek kisebbeknek látszassanak, s hogy igen föl ne nyiljanak; füleiket huzogatják, hogy azok minél hosszabbak, s az orrukat benyomogatják, hogy minél rövidebbek legyenek; lábaikat össze nyomogatják, a növést megakadályozandók: ezt annyira viszik, miszerint utóbb a kínzó fájdalom miatt nem is járhatnak; azonban ez nem ijeszti vissza őket e lelki-vakság szülte szokás gyakorlásától; mert azon balgatag elhitézés mámorában ringattatnak a láb kicsinyiségének szépsége iránt, miszerint azoktól megvetéssel fordulnának el, kik könnyen s szabadon járhatnak. A kezek iránt nincsenek ily gonddal, s nehogy kezeik nagyságát észre vegyék, rendszeren a ruha bő ujja alá palástolják, s ha valamit valakinek átalandni kénytelenítettének, oly gyorsasággal teszik azt, miszerint kezeik láthatlanok. A mi a ruhát illeti, azok oly bőveek, mint az ujjak, úgy hogy a nőket tekintvén, akként néznek ki, mintha egy zsákban volnának, melyből csak arcuk s lábaik látszanak ki.

A chinai gyermekek a verést szülőik részéről, mint az önzéstelen szeretet zálogát tekintik.

Egy példát hozok föl erre, melylyel rövid czikkemet be is zárom.

Egy negyven éves férfi, kit édes anyja gyakorta megvert, egykor sirva, nagy panasszal ment szomszédjához.

Ez kérdé bánata okát, mire a kérdeztet zokogva felelt: már hiszem — ugymond — hogy édes anyám nem sokára bevégzi életét; mert ma igaz ugyan, hogy megvert; de útéseim szembetűnőleg éreztem fokonténi elgyengülését.

B. B.

Apróságok.

× (*Az elhalt Obrenovics Milos*) szerb herceg *Michaelovits Tivadar* por fia volt, született 1780-ban *Usice* kerület *Dobrinje* nevű falujában. *Obrenovic*, anyjának második férje *Obren* után nevezte magát, kinek legöregebb fiánál, az ő mostoha fivérének *Milos*nál szolgálatban állt. Ő is disznó- és ökörpásztor volt, azután vajda, hadvezér, pártfő és végre herceg. *Kara György* után ő volt az első harcos hona szabadsága ügyében, és neki sokkal több sikerült, mint a szerencsétlen *Györgynek*, kinek el kelle hagyni Szerbiát, s midőn a külföldről visszahivatott, oly módon halt meg, mely a *Milos* névre nem kis árnyat vet.

× (*Kis Garibaldi.*) *Sopronban* — írják a *B. P. H.*-nak egy szegény földmives gyermekét „*Garibaldi*“-nak kívánta kereszteltetni, mert — ugymond — ezen urat most mindenfelé emlegetik. Nagy nehezen lehetett szándékáról lebeszélni, s az is csak akkor sikerült, midőn megtudá, hogy „*Garibaldi*“ — nem kereszt- hanem vezetéknev.

△ (*Nőjogász.*) A szt.-pétervári egyetemen egy fiatal hölgy is hallgatja a jogtudományokat s azt hiszik róla, miszerint korunk legjelesb jogásza valhatik még belőle.

TÁRHÁZ.

Bécsi levél.

Sept. 22-én.

Tartalom: A bajorok Bécsben. — A népénekesek. — Varry A. daljáték-csarnoka. — Elkésett Pepita utánzó. — Magyar, eredeti építészet. — Bernardo de Bernardis. — Brassay, Pompéry, Réthy és Pulszky. — Juhász András uram magyar konyhája. — A „Magyarok Csehországban.“ — Tisza partján.

Nem annyira pihenés mint inkább fekvés volt eddigi szünetem oka, s miután 1860-ban élünk, ne csodálja ön, hogy mint sok régi rosz, magam is újra lábra kaptam. Nem vagyok oly hiú, hogy eddigi hallgatásomat sokat mondónak valljam, s miután azon diplomatákhoz sem tartozom, kik megszokott körbéli távollét által szeretnek tündökölni: újra megjelenésem által semmi csattanás hatást nem szándékoztam.

Az ily szerencsés exordium után, melytől ön elismerését meg nem tagadhatja s mely mintaképes szerénységemről oly kedvező bizonyítást tesz, áttérhetünk a napi rendre. (Szintoly elismerésre méltó mérséklettel mondjuk önknek: „Üdvözlégy!“ Szerk.)

Keveset mulasztottunk. A mi új az nem jó s a mi jó, az nem új; tán a bécs-müncheni vasut megnyitását kivéve, mely a világaluló Párist csak 32 órányi távolságra, illetőleg közelségre toltta hozzánk. Az első müncheni mozdonny a bajor sógorokat hozta közeink.

Nem szölk azon politikai színezetű ünnepélyről, melyet ős theutoni szomjuk oltására rendezett a község tanács, nem a sörrreferensek azon boldogító elismeréséről, mely szerint a müncheni sör ha bajor nem volna, schwechati szeretne lenni, nem azon benyomásról, melyet Bécs egyéb műkincsei által nyertek, sem azon esemény horderejéről egyáltalában, mint a milyenek a „Sperlben“ egy zöldborsós ludmáj s csinos mennyiségű „krüglük“ közt szőtt bajor-osztrák barátságot tekinthetjük — erről úgy is bőven vezérczikkezett a bécsi lapok nagyobb száma. — Méltóbb tárgy volna hevert tollamra nézve maguknak a münchenieknek lerajzolása, ha ugyan a meggyőződés szavai mostanság rosz hitelre — vagy tán egyébre nem találának.

Annyi azonban bizonyos, hogy ezek a bajorok igen jó constitutióknak örvendnek. Igen jól elbirták a fojtó bécsi léget, s a szűk utak s kutyaszorítók dacára soha nem ütköztek — sarokkőbe. Piros arcuk, a hassá lett kedélyesség, az ékesen egymásföle helyezett „tokaréteg“ (kezdek tudományosan beszélni), továbbá azon körülmény, hogy kövér kedvük hevületes perceiben a nálunk szokásos rend fogalmait egy alkalommal a székekkel, kancsókkal s asztalokkal egyetemben, nemesb tárgyhoz méltó vitészséggel halomra döntötték, csak annál hangosabban szól főnnebbi megjegyzésem mellett. Ily hangulatban levén, tán nem került elég idejük, mindazt a mi lélekemelőt láttak, ettek és ittak, jól stylizált közleményekben tudatni a honmaradtakkal s nem volt alkalmuk tündögni oly jelenségek fölött, melyek itt a székesvárosban is oly jellemzőleg illusztrálják a jelenkort.

Mig eddig néhány népénekesek, szorgalma által két- és háromemeletes háziurra jodlirozták föl magát, s mig mások ismét azért hagyják oda a csapszék „pavlasenjét“, hogy a világjelentő padokon képességüket tovább műveljék: most igazán talantomos színészek hirtözgön kiléptek a muzsa templomból, hogy — porba játszó istenek gyanánt — a koresma ködös, füstös, fojtó athmosphärájába szálljanak alá, arczpirító kétértelműséggel énekelvén ott a drága husról, a rosz hidakról, férjbeteg szüzekről s él nélkül, de annál vastagabb trágársággal a cseh szolgálókról, izetlenséggel az urhatnám szabólegényekről, a vasárnapi lovagokról, a község tanácsról s rosz világitásról.

Az anyagi haszon, mely ezuttal az egyetlen cél, el van érve — de hol és mi által lesz kipótolható azon veszteség, melyet a művészet szenved ezáltal? — Ily viszonyok között vigasztaló jelenség Varry A. urnak „daljáték-csarnoka“, mely fölötté áll a „Volkssängereinek“ s a külvárosi színházaktól csak annyiban különbözik, hogy a rosz izlésnek nem tesz annyi engedményt mint amazok, lévén mindamellett a színeli ármányok által elejtett tehetségek menhelye és képezdeje. — V. ur társasága hasonlóképp nyilvános helyeken lép föl, de jól világitott, pompás termekben vagy — mint nyáron — tágas kertekben. A játszó személyzet a legtarkább s így a legszerencsés elemekből áll s a legszerencsésebbet, mint mindenütt, ugylitt is képviselik — a nők. Ezen előadásokon a dal váltakozik a játékkal, s hogy furcsaságokban se legyen fogyatkozás, van a társaságban egy him sopran, egy hatalmas bassistánó, szalmán czimbalmozó füttyművész, ki genréjében igen nagy — kár, hogy genreje oly kicsi. A bűvészet sima, élénk mondhatnám elegáns képviselője Valle hazánkfia, mig nővére álomlátással s jóvendöléssel foglalkozik. Sajnos, hogy a mű- és bűvész mellől a rimes triast kiegészítő fűvészs hiányzik; (ez nekem csak nyomaték nélkül való privát sajnálkozásom.)

A művészi tekintetben sokatigérő Kohlmann Francziska kisasszony, azon kedves, megnyerő, hajnali frissességű alakok egyike, kik minél inkább játszzák önmagukat, annál jobban játszanak, mert szerepök úgy is a fiatal-ság, az öröm, az ingerlő hamisság, s a szeretetreméltó, crinolinozott betyarisma maga, kiengesztelő színezetével a mély kedélynek s az illem természetes határai között. — Paulmann és Seitz urak, kik berlini és bécsi végletek gyanánt állnak egymással szemben, rózsaszín humorjuk által s utóbbi tüzetesen a fiakkerek photographice hü személyiségével — „zsebre gyürték“ a jó közönséget. — Az ének szakmája is jó kézben, vonatkozólag jó torokban van. Multkor meglepetésemre Simonffy Kálmánnak két szívetjáró dalát a viszonyokhoz mérve oly kielégítőleg, mondhatnám kereken adá elő egy énekesnő, hogy a jelenvolt bajorok nem szüntek meg előbb ujrázni, mig a dal nem ismételtetett. Ha Simonffy ezt tudná, kétségtelenül három fff-fel írná

nevét. — A színházak egyikében németre fordított rigolboheadokkal gyűjti szöke fejére a mamák és férjes nők haragját egy kis tánczosnő, mig senora Cubas diadalmas bátorsággal szöki át az illem és senor Ximenes által eléje tartott sálok korlátait. A mit mer, az igazán bámulatos, de a mit mozdulatának rapiditása által megment, az még bámulatosabb.

A még faluzó Bécs számára új élvezet tart fönn a tél. — Mig a csatorna budai — az az belvárosi partján Treumann színháza emelkedik, csak napjainkban lehetséges gyorsasággal; mig a pesti, az az ellenkező oldalon a néhai Diánafürdő-kert sutjából tündérpalota emelkedik, mesés fényű termek épülnek s egy téli kert elővarázslására, Bécs környékének legszebb flórája áldoztatik föl. Ez sem „Sperl“, sem „Schwender“, sem „elysium“ nem akar lenni — már csak azért sem, mert egyéb ragyogványait ide nem számítvá e valódi eldoradónak, a jó izlés s a distinctio parfümje lebegi át, a nem annyira bűvös, mint inkább nagyon prózai, goromba porfelhők mögött épülő „kasinót.“ — Napjaink legigazoltabb aristocratiája az intelligentia és pénz szorgalommal és művészettel párosulva a bécsieket arra akarja capacitálni, hogy hig italon s rosz zenén kívül, a comfort is ér valamit. — A vállalkozó Hassa ur, az építész pedig a luganoi Bernardo de Bernardis.

Engedjen kikezdenem, megérdemli. A sveiczi köztársaság Bécsben élő fia, ki daczára annak, vagy épen azért, mert neve nem harsogja be a birodalom részeit, a legkitünőbbek közé tartozik, s ha csak azon egyet emlitem föl, hogy Demidof Anatol orosz herczeg világhírű, florenczi márvány palotájának ő a mestere, eleget véltem mondani annak bizonyítására, hogy Bernardis a klasszika iskolához tartozik. — Magyarországot beutazván, annak népét s életét megszereté s azon rég tett észrevétele, miszerint igen sajnós, hogy a keleti fajnak magyar fővárosában nem találkozik a szem keleti stylü építmenyekkel, élénkebb nyilatkozatokra készteté őt, midőn az építendő magyar Akademia-ház körül ajánlt tervekről vőn tudomást. — Annyira át van hatva azon formagazdagságtól, mely a magyarnak nyelvében, zenéjében, szokásai-ban, de különösen viseletében jelentkezik, hogy egy magyar, eredeti építészeti modort épen nem tart lehetlennék. Eszavak furcsán hangzanak, de nem akkor ha Bernardis urnak ép oly genialis mint alapos okadatolásait halljuk. — Ha egy kosarat körülfont növénycsoport szüle a korynthusi oszlopot; ha a müncheni híres asszonytemplom tornyainak rajza, akkor szülemlett meg a mester agyában midőn önfedelő kancsó árnyéka esett az abroszra, miért ne lehetne részben a szürgallérnak kétségtelenül ép oly eredeti mint szép szabása azon kiindulási pont, mely egy idővel mindinkább kifejthető s végül megállapítható magyaros építészethez vezethetne? Terem az ember mint a subagallér, a gondolat pedig — mint a szürgallér.

Meszsze vinne, ha e szűken kiszabott téren szellőzném ezen mesterséghez nem is tartozó kérdést, de kötelességemnek tartottam oly pillanatban irányozni B. urra a közfigyelmet átalánosán, s tüzetesen az ügy élén állóké, midőn közel azon időpont, melyben a nemzet házának az említett értelembe sorsa eldől. Bátran és meggyőződéssel utalok tehát Bernardo de Bernardisra, ki szerénysége miatt s vizlató természetem nélkül, aligha került volna a nagy magyar közönségnek e lapokat olvasó része elé.

Ha nem voltam is büszke rá, de mindig tetszett nekem az, hogy a korábban félre vagy alig ismert magyarnak két szava, az egész földön el van terjedve. E két szó: *huszár* és *csákó*. A vitez magyar nemzet nagy íróinak hire átszárnyalt azóta a határokon, de csaknem elpirultam örömemben, midőn nem rég forgatva a párisi lapokat: Brassay bécsi, Pompéry ur és Réthy koma neveit olvasám; miután észrevehém azonban, hogy ott Brassay mint gazdag vasutépítész, Pompéry mint tudós, Réthy pedig mint tánczosnő szerepeltek, kedvetlenül beláttam tévedésemet s csak akkor vigasztalódtam, midőn a londoni tudósító azon közleményét olvasám, miszerint az „university college“ legkitünőbb növendéke s egyszersmind, egy Londonban megjelenő tudományos folyóirat jeles muatársa, a magyar születésű Pulszky Ágost.

A magyar katona, a magyar bor, szóval a magyar név igen jó hangzással bír a külföldön. Hiányzott még az, hogy az egésznek koronájául valaki még a magyar konyháért tegyen propagandát. Igazán kezdünk hódítani. Juhász András uram azon derék ember, ki Bécsben nyitott vendéglőt, hogy a sógorakat megtanítsa arra, voltaképp melyik tán is terem az a turós csusza, gulyásos hus, pogácsa, halászos lé, töltött káposzta s egyéb dignitariusa a magyar ételprogramnak? Nem vetette hálátlan földbe a tétítés magvait. „Schmankerlaufauf“, „Selchfleisch mit Knödel“ és „Gollasch!“: napotok lejár. A barchendelt legyőzte a paprikáscsirke s a lapos turós lepény előtt, szégyenülve lapul meg még laposabbra a termetes gombóc, mig a neutralis természetű nudli fölcsapott mákos csiknak. — Még a kiszolgáltatás is igazán magyaros, azaz nagyon lassu. — A „Csehek Magyarországon“ nemcsak Jósika után ismert tragoedia nálunk, de Magyarokra Csehországban még senki sem akadt tán — kivülem. Klaucek Katalin kisasszony irt egy drámát, melynek tárgya s czime „Hunyadi László“; ezt a drámát csehre fordítá Hastalski ur, s színe fog kerülni a prágai színházban. A „Lumir“ szerint sok szép van e műben, szerkezete ügyes, sőt azt is mondja, hogy igen szabatos és művészi konstrukcióknak povedálnak egymással a hősök és harczfiak.

Már most csakugyan csehül vagyunk s miután én még privata diligentiából is az voltam, megyek le Magyarország szívébe, hogy a szöke Tisza partján, a susogó nádasokban s a mérhetlen sikon, a pásztortüznél s a kukoricza fosztásnál a vendégzerető barátok közt, a magyar nők, a bor s czigány mellett győződjem meg arról, hogy: *extra Hungariam non est vita!* K. T.

Irodalom és művészet.

× (A Széchenyi-album szerkesztői), Paur Iván és Török János, arról értesítik a közönséget, hogy ez album, „miután a dicső és tettgazdag életre vonatkozó levéltár kellő áttanulmányozása több hónapot veszen igénybe, s az aczélmetszetek, melyek a dicsőült örökösének nagy szívűségéből az album számára készülnek, 4—5 hónap előtt nem készülhetnek el“, — a kijelent határidőre ez évi novemberi pesti vásárig nem jelenhetvén meg, a megjelenés határidejét 1861. évi február hónapig kénytelenek elhalasztani.

— (Thouvenel) jelenlegi francia külügyminiszter „La Hongrie et la Valachie“ (Magyar- és Oláhország) című munkáját, *Urházy György* legközelebbi magyar nyelven sajtó alá adja. E munka, mely uti emlékezetekből és történeti jegyzetekből áll, régebben jelent ugyan meg, de reánk magyarokra nézve most is érdekes. Thouvenel a magyar nemzet érényéről, ősi intézményeiről, nagy magasztalással szól, s fejlődési korszakairól értekezik. A mű megjelenésekor nagy figyelmet gerjesztett Franciaországban, s már akkor is tanuskodott azon tehetségről, mely mai nap hatalmas szellemi erő. A magyar kiadás Thouvenel arcképét és életírását is fogja hozni.

△ (Francia vélemény a magyar költökről.) A „Revue des deux Mondes“ folyóirat szeptember 1-én megjelent füzetében, az ismert ítéző *Saint-René Taillandier* egy, a magyar ügy iránt meleg részvétet tanúsít cikkkben, azon különös véleményt nyilvánítja, hogy *Garay János* nem áll oly magasan, mint *Vörösmarty* és *Petőfi*, de magasabban, mint *Arany János*; *Lisznyait* pedig könnyű és tündöklő dalkoknak mondja. A nevezett füzet közli a „Szózat“ francia fordítását.

— (Uj könyvek.) Pfeiffer könyvkereskedésében jelent meg legközelebb: *Ormós Zsigmond* „Utazási emlékeinek“ első kötete, *Thali Kálmán* „Kárpáti kürt“-jének második kiadása, ifj. gr. *Nádasdi Ferencz* és *Thali Kálmán* értekezése: „Az ó-budai fejedéregyház mint Árpád temetkezési helye.“

× (Zombori Gedő.) Kolozsvártt Stein Jánosnál megjelenendő „Uti képek“ című két kötetes leírására nyit előfizetést. Az előfizetés ára 2 ujft.

b. (Uj Orvosi lap.) Dr. *Póór Imre* „Gyógyászati Lapokra“ nyert engedélyt. E szerint már orvosi szaklapunk kettő is leend.

× (Vahot Imre) németországi utjában — „Az első magyar színészek Budán“ című szindarabot írt. A magyar színirodalomban egészen újnak látszik e szak.

△ („Széchenyi-Emlény“) cím alatt csinosan kiállított zenefüzet jelent meg, mely 10 eredeti magyar dalt (Petőfitől s másoktól) zongora-kísérettel tartalmaz; ára 1 ft. 40 kr. A tiszta jövedelem fele a Széchenyi-szoborra van szentelve. Szerzette *Kohányi S.*

× (Reményi Edétől) Treichlinger műárusnál következő zeneművek jelentek meg: 1. *Mazurka* (ábránd) zongorára, *Odesalchi-Degenfeld Anna* hercegnének ajánlva. Ára 80 kr. 2) *Rákóczy-induló*, zongorára átírta, s a magyar nemzeti színházban 1860. jan. 30-án először játszotta *Reményi Ede*. *Jókai Mórnak* ajánlva. Ára 1 ft.

— (Uj táncz.) *Kőhegyi József* a „Koszoru“, „Vigadó“ és „Kézfogó“ magyar tánczok szerzője, egy új „Magyar-horvát“ tánczot szerzett, mely gróf *Károlyi Edének* van ajánlva, s biztos kilátása van arra, hogy tánczművelésünkben könnyen meg fog honosulni.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (A gyümölcskiállítás Komáromban) sept. 18- és 19-ik napján elég csinosan volt rendezve. Kiállítottak: *Belloni Antal* almát, körtét; *Szarka János* körtét, őszi barackot; *Wirth Károly* egész almagyűteményt; *Tóth János* fontos körtét, őszi barackot; *Siebenfreud János* körtét, mogyorót; *Katz Józsefné* almát; *Fuchs Emil* almát, körtét, őszi barackot, burgonyát; *Podprádszky Antal* almát, körtét; *Wimmer Antonia* befőzöttet; *Wimmer Rudolf* nagy-tányi cukor gyárából süvegcukrot; *Schmidbauer Antal* a mellbetegség gyógyítására való növény-zörpöt; a m. kertészeti társulat r. palotai kertjéből almát, körtét; Dr. *Málnay Ignác* körtét; *Lukácsy Sándor* burgonyát; *Domokos Lajos* debreczeni tanító gyümölcs-aszaló-mintát; *Laisz Ferdinánd* almát, körtét; *Vörös Benő* almát, körtét; *Bölcskey László* almát, körtét; *Földváry Kálmán* dinnyét, tököt, körtét, paprikát, paradicsomalmát, diót s babot; *Köhler Vilmos* kerti eszközeit; *Rabl Ferencz* több jeles szőlőfajt s konyhanövényeket. Megemlitendő *Guttáról* beküldött jeles körte- s almagyűtemény. — *Wimmer Antonia* asszony fönt említett befőzöttjei egy igen ajánlható pergamenttel voltak bekötve, mely papirosból bizonyos mázzal elkészítve ellenáll a légnak, nedvességnek s mi fő, szagnélküli levén, a bűzös hályagot igen előnyösen pótolja. Szintén közfigyelem tárgya volt *Domokos Lajos* gyümölcs-aszalójának mintája. — *Siebenfreud* ur a kiállításon volt több jeles gyümölcsöt szemelt ki, hogy azokat, Berlinben a német pomológoknak bemutassa. (K. G.)

⊙ (Az iparszabadság életbelépte), vagyis május 1-től fogva, Budán és Ó. Budán 233 iparos kezdett önálló üzletet.

Közintézetek, egyletek.

— (Az akadémiai elnök levele báró *Lopresti Árpád* urhoz.) Olvasóink tudják, hogy b. *Lopresti Árpád* ur 45,000 ftnyi alapítványt tett az Akade-

miánál. E nemes tényre vonatkozik a következő levél, melyet elég fontosnak tartunk arra, hogy közzétessék:

„Méltóságos báró ur! Azon lelkes adakozások sorából, melyek az özszes hazából a magyar Akadémia javára legújabbán befolytak, azt, melyet méltóságod nagylelkűségének köszönhetünk, a magyar tudományos Akadémia igazgatótanácsának különösen kiemelve bejelenttem. Kötelességembe tettem az igazgatótanács, hogy méltóságodnak ezen nemes és nagylelkű tettéért, az ő legmelegebb hazafiai hálás köszönétét levél által fejezném ki nevében.

A legszivesebben sietek megfelelni ezen meghagyásnak, szerencsét kívánva méltóságodnak azon magasabb rendű nemes buzgalomhoz, melyre mint tettének indokára szíves örömmel ismerem rá. De szerencsét kívánhatok hazánknak is, hogy az új nemzedékben, melyhez méltóságod koránál fogva tartozik, a haza legfőbb szükségeinek megértése, a nemzeti öntudat és közszellem, ily jeles és kitünő módon nyilatkozik. Egy nagy és elenyészhetlen becsű visszaemlékezést biztosított mindenkorra magának ezzel méltóságod, melynek értékét a közelismerés ösztönösege emeli és magasítja. Sőt személyesen a magam részéről is szabadon mindezekhez adni köszönetemet, azon édes örömeért, melyet nekem szerzett azzal méltóságod, hogy elnökségem idejében lehettem a hazafiai közérzület annyi egyéb bizonyítványai között, azon nagyszerű áldozati készségnek is tanuja, mely méltóságod tettében oly gyönyörűen nyilatkozott.

Fogadja méltóságod legőszintébb tisztelem kifejezését, melylyel vagyok — Pest, april 21. 1860. — Méltóságodnak aláztos szolgája gróf *Desseffy Emil*, a m. tudom. Akadémia elnöke.“

× (Déli szláv akadémia.) Azon alkalommal, midőn *Stroszmayer* püspöknél Bécsben egy szláv küldöttség tisztelettel, a püspök ur fölemlíté, hogy egy dél-szláv tudós társaságot szándékozik alapítani, melynek első teendője lenne, egy dél-szláv szótár kiadása.

⊙ (A Kisfaludy-társaság bizottsága), melyre a társaság további munkálkodásaira s ezekhez megkívántató anyagi alap megszerzésére vonatkozó terv készítése bizva volt, a sept. 27-ki havi ülésben javaslatát beadá s ennek alapján a társaság működéséit megalapítá. E szerint a társaság pártolói sorába lépnek azok, kik három évre évenként 4—4 ft. lefizetésre kötelezik magukat s e pártolók a társaságtól évenkénti több rendbeli, mintegy 60 ivnyi szépirodalmi tartalmu műveket kapnak. A kiadandó munkák közt jelentékeny részt fognak képezni a regények. Minden munka az igazgató, *Arany János* javaslata folytán fog kiadásra felvéteni. A társaság alapító tagjainak mindegyike egyszer mindenkorra 100 fital járul a társulat alapítványaihoz, a társaság pedig tevékenységéről számot adandó, az alapítónak az évenként kiadandó „Évlapok“ dispéndiájával kedveskedik. — A társaság *Shakespeare* egy magyar teljes kiadását tűzé egyik főteendőjévé. Tomori Anasztáz ur a költségeket fedezni ígérkezvén, a gyűlés, a kiadás javaslata elkészítésére bizottságot nevezett ki, melynek tagjai: *Arany János*, *Csengery Antal*, *Jókai Mór*, *Lukács Mór*, *Szász Károly*, *Szigligeti*.

△ (A magyar kertészeti társulatnak) van eddig bejelentett 2110 rendes tagja által alapítványban 8680 pftja, éves jövedelmekben pedig 6392 pftja biztosítva.

Balesetek, elemi csapások.

— (A chloroform halált okozó mérég az emberi testben.) Nagy-Várad vidékéről veszszük a következő tudósítást, sept. 30-ról:

Nagyvárad kereskedő *J. A.*, ugyancsak Dél-Biharmegyében kebelezett loki lakos, és földműves *L. G.-t*, Bécsből Nagy-Váradra érkezett gyógyszer-tári és egyéb fűszeres kereskedelmi cikkek Kolozsvárra leendő elszállítására véget, mint fuvarost megfogadván, a nevezett földműves és fuvaros, azon cikkekkel terhelt szekerevel, sept. 26-án, reggeli 9 órakor, közvegi határára, az ugynevezett „Mundrásuluj“ nevű rétre megérkezett, hol lovait kifogván, legeltette.

Mivel Nagy-Váradról történt elindulása alkalmával, *J. A.* kereskedő által értesített, hogy a Bécsből érkezett ládára ügyelettel legyen, hogy az abban levő üvegek a rázás miatt össze ne törjenek: *L. G.* fuvaros azon gondolatra jött, hogy abban valami jóféle italok lehetnek; s mig lovai legeltek, azon törte a fejét, hogy a ládát feltörve, abból italt orozzon; a mit délutáni egy és két óra között véghez is vitt.

A láda felső részén beszegezett két kis deszka közül, az egyiket felnyitván, abból a legelő volt 1 font chloroformmal terhelt üveget kilopta.

Midőn az üveget felnyitá, azt előbb maga megkostolta, s ugyanazon réten ez alkalommal jelen volt mintegy hat földművest és szintén loki lakost kinalgatott; ezek között *D. O.* és *H. T.* földművesek, kik a többieknél nagyobb mennyiséget ihattak, az ital elköltése után rögtön elesetek és elaludtak. *L. G.* kínáló pedig azt gondolá, miszerint a palaczk tartalma valami jóféle erős pálinkaszesz, melytől az ivó hamar megittasodik, kinalásaival fel nem hagyott, hanem a rétről Lok községébe, a korcsmába ment, hol előbb a korcsmáros nejét *D. A.-t* kinalta, de ez nem ivott, azt vetvén okul, hogy a tehenet még meg nem fejtén, tart a megrészegedéstől; azután ennek férjét *M. G.* korcsmáros kinalta, ki is a mint a palaczkból ivott volna, azonnal megfutamodott s a közel levő kerítéshez érve, összerogyott.

A fent érintett egyének közül azoknak, kik a chloroformból kevés mennyiséget ittak, látszólagosan életerejük lesúlyedt ugyan, de kábult álmaik

után ismét magukhoz tértek, (némelyek nem is ittak, mert a palaczkot midőn szájukhoz vezették volna, részint annak erős szagától elkábulva, részint mérgező volta sejdítésétől vezéreltetve jókor megijedtek; sőt némelyek csupán az erős szagtól azonnal a földre rogytak).

Ellenben D. O., H. T. és M. G. földművesek, mely utóbbi egyszermind korcsmáros, — kik nyilván nagyobb mennyiséget költhettek el — az elköltés után másfél vagy legfeljebb két órai időhaladék között, mind hárman meghaltak.

Látván ezen szerencsétlenséget L. G. fuvaros, lovait azonnal befogta, s utját tovább folytatta, mert félhetett befogatásától. Azonban a községi bíró lóháton tüstént utána ment, s mintegy másfél mérföldnyire, a Kolozsvárra vezető országuton, Korniczal községében elérte, s terhelte szekerevel együtt, Lok községébe visszahajtotta.

A fuvaros már az uton roszul lett, s életbeni maradása még másnap is bizonytalan volt, ez idő szerint azonban felgyógyulása remélhető.

A chloroformos palaczkból, melynek tartalma, mint érintém, egy font vala, annyit elköltöttek, hogy majd kétharmada hiányzik. Ezen palaczk a rében L. P. kisbíró által találtatott meg; azt a fuvaros dobta el.

Ezen itt még soha elő nem fordult véletlen halálozások nagy rémületet okozának, és a szükséges észleletek tekintetéből a bonczolás csak sept. 29-én eszközölthetett.

Azon körtünetek között, melyek a hullák testi kül színein és a test felnyitásokor észleltettek, főfigyelmet érdemel: mikép az arcok szokottnál pirosabbak, a szájak és nyelvek környékén fehér barnásszínű égetés, a fülek szerfelett verecek, a szemek bágyadt halaványszínűek; a tagok nagyobb része szederjes kéknek tünt fel.

E mellett a nyelv gégek és a végbelek szintén ily színűek, a szívek jobb és bal kamarái vértől üreseknek találtattak, honnan, valamint a test belső szerveinek egyéb részéből, a vér az agyvelőre tolt, melyben legtöbb mennyiségű vér találtatott. — Közli Petrusz János.

M i u j s á g ?

— (A magyar tud. Akademia) a hivatalos értesítés szerint, ez idei nagygyűlését október 7., 8. és 9-én tartja; az igazgatóság okt. 11-én ül össze; két közlése október 12-én és 13-án tartatik. Az egyik ünnepélyes közlés okt. 12-én 10 órakor; a Széchenyi-émlék-ünnepély 13-kán, délelőtt 11 órakor, tartatik meg a m. nemzeti Múzeum díszteremében. Beléptijegyek a nőkarzatra a m. nemzeti Múzeum igazgatóságánál, az Akademia titoknoki és pénztári hivatalaiban osztogattnak.

× (Magyarország primása), herceg Scitovszky János ő eminentiája f. h. 3-kán d. e. a fővárosba érkezett, s budavári palotájába szállt. E hét folytán a bérmlás szentségét osztá ki, s ma vasárnap reggel a Széchenyi — hegyen levő kápolnát szentelendi fel.

× (Ujencsozás), Pest városa tanácsának értesítése folytán a katonaköteles öt évkor, t. i. az 1840-től vissza egész 1836-ig születtek, a bekövetkező sorozásra szólíttatnak fel. A katonakötelesek összeírása október 4-én vette kezdetét.

⊙ (Az imént befejezett Esztergom érsekmegyei zsinaton) Magyarország herceg-primásának kérvény nyújtott be a magyar kath. egyház ősi autonómiajára érdekében, melyet hetvenketten írtak alá.

× (Bulyovszkyné asszony), írják a lapok, a drezdai színháztól való elbocsátatását kérte. Oka: mivel nem jut művészi képzettségéhez való szerepekhez. Az ottani kedvelt Beyer-Bürk asszony csak azokat adja át neki, melyeket megunt. Bulyovszkyné e hó végére Koburgból meghívást kapott, hogy a néhány napig ott mulató angol királynő előtt játszszék, azonban a közbejött udvari gyász megakadályozá ebben.

× (Pongrácz József) tiztagu zenekara, írja a „Kolozsvári Közlöny“, október 8-án indul világútra, Német-, Francia- és Angolországba, valamint Belgiumba bemutatni a magyar zenét és a kolozsvári zenészeket.

— (Szondy-émlék.) Ipolysági levelezőnk írja, hogy Hontmegey közönsége Szondy György drégelyvári hősnak emlékére fényes ünnepélyvel dicsőítendő szobrot állítani óhajt, minek kivételére a megyebeli kaszinóegylet vállalkozván, immár meghívásokat is küldött szét a f. évi okt. 2-án e tárgyban tartandó közgyűlésre.

× (Csokonai-ház.) Debreczenben Kulini Nagy Benő ur, Csokonai Vitéz Mihály költőnk iránti kegyeletes érzületét, az által nyilvánítá, miszerint azon kised épület falába (Darabos utca 993 sz. a.), hol a költő élt és elhalt, a nevezett költő nevenapján, márvány lapot tétete, melyen e szavak állnak: „Csokonai Vitéz Mihály lak- és halálozáshelye.“ — E szép figyelemért mi is őszinte elismerést szavazunk, s kívánjuk, hogy e példát másutt is kövessék.

— (A Kisfaludy-társaságnak.) alapszabályai érdekében, negyvennél több tagja nem lehet. Most harminczhárom van. Tán érdekelni fogja olvasóinkat, hogy kik ezek; közöljük tehát e tagok teljes névsorát: Arany János, Csengery Antal, Czuczor Gergely, b. Eötvös József, Erdélyi János, Fáy András, Gaal József, Greguss Ágoston, Gyulai Pál, Henszlmann Imre, Hunfalvy Pál, Jókai Mór, Kazinczy Gábor, b. Kemény Zsigmond, Kiss Károly, Kovács Pál, Kuthy Lajos, Lukács Móricz, Salamon Ferencz, Sárosy Gyula, Szabó István, Szalay László, Szász Károly, Székács József, Szemere Pál, Szigligeti Edvárd, Szűcs Dániel, Toldy Ferencz, Tompa Mihály, Tóth Kálmán, Tóth Lőrincz, Vachot Sándor, Zádor György.

b. — (A Kazinczy-alapítványra) eddig begyűlt pénzek összege megközelíti az 50,000 fto.

⊙ (A Magyar gazdasági Egyesület) a köztelek átellenében fekvő 1380 négyszög ölnyi pusztatelket megvette, s azt gazdasági kiállítási célokra szükséges épületekkel fogja beépíttetni, s rá egy ligetkertet ültetni. A vételár aránylag nem magas, s az eladó, Damjanovits községtanácsos, az egyesület alapító-tagjai közé lépett 2000 ft. alapítvánnyal. Az egyesület még egy másik szomszéd üres telket is meg akar venni, hogy így akármely nagy kiállításra elég helyről rendelkezessék.

— (Reszler István magyar színtársulata Zágráiban.) Horvátországból, károlyvári levelezőnk írja: Lapjainkban többször olvastam egyes dicséret nyilatkozatokat, melyek részint a zágrábi közönség buzgalomteljes részvételéről, részint Reszler István jól felszerelt magyar dalszíntársulatára vonatkoztak. Reszler István színelőadásait július 10.—12-én kezdte, és pedig Ernanival, ezt követte Lucia, Vén bakancsos és fia a huszár, Bibor és gyász, Rigoletto, Hunyady László, Csikós, Kunok, Zsidóné stb. Legnagyobb elismerésben részesültek Dalnoki, Szabó, Bácsi k. a., Reszler, Dalóczi, Mezei, Baráti, Sánta, Dees, Berzsenyi stb. urak. A zágrábi közönség részéről tapasztalt kitartó pártfogást és lelkesedést, meglehet, hogy a jelenlegi viszonyok némileg fokozták, azonban a teljesen felszerelt társulat jeles műképzettsége, szorgalma és törekvése iránt tartozó méltánylat követeli, hogy mi részünkről neki köszönetet szavazzunk. Az itteni sajtó az azelőtt itt működött Brambilla olasz és Reszler magyar dalszíntársulatát rangmérlegezvé, a tulsulyt az utóbbi mérlegének ítélte oda. — Károlyvár műziséssel bíró lakosságára igen leverőleg hatott azon tény, hogy a társulatnak itt tervezett szereplése egyszerűen betiltatott.

× (A színháznál) írja a „H. F.“ közelebb ismét több jutalomjáték leend. f. h. 6-án Kőszeghi javára „Hunyady László“ adatott; 8-kán Szigeti jutalomjátéka lesz, mely célra e derék színész író, régi, vidám hatású „Okos bolondját“ dolgozta át. Hofbauer Zsófi k. a. jutalomjátéka 13-án leend „a windsori vig nök.“ 11-én valószínűleg „Macbeth“ látjuk, Tóth József által személyesítve, a Szigligeti testvérpár pedig 10-kén fog együtt föllépni. „A szigetvári vértanúk“ ban. Dobsa „Ronow Agnes“ e is nemsokára színre kerül új czímmel és új kidolgozással; új neve: „A besztercei gróf.“ Beszlik, hogy Szigetülről egészen új népszínművet is várhatunk: „A hat ökrös gazdát.“

⊙ (A „Szózat.“) A „Delejtü“ írja, hogy Zakits János hazánkfia Nagy-Becskereken, Vörösmarty Szózat-át gyönyörű és sikerült fordítással szerb nyelvre tette át. A nevezett lap utóbbi száma e fordítást már közölte is.

— Nagy-Mihályból (Zemplén) sept. 26-ról írják: Mi is valahára, majdnem tíz év lefolyása után, a sok viszontagság, t. i. tűz s más kisebb nagyobb csapás után egy kis szórakozásnak nézünk eléje, ugyanis jelenleg Kocsisovszky igazgatása alatt egy színtársaság jelent meg városunkban; a látogatók naponként szaporodnak. — Eddig ugyanis még csak 3 előadást tartottak: legelső volt a „Falusiak“, azután a „Vénbaka“ s a harmadik „Fenn az ernyő, nincsen kas“, mely darabokat a legjobb sikerrel adták elő.

Továbbá, nevezetes esemény a mi jobbára szláv-ruthén mezővárosunkban: a mi r. kath. plébánusunk hallomásom szerint elhatározta, hogy minden 3-ik vasárnap magyar szónoki beszédet fog mondani, a mi itt minden magyar ajku egyének a legnagyobb örömeire szolgál, s reméljük a nép erkölcsi oktatására is nagy befolyással bírand.

⊙ (A Katruncza.) A vöröspataki bányákból régtől fogva hánytak ki egy szürke követ, mely fekete erekkel volt áthatva s többnyire utak s tavak betöltésére használták csak. Végre 1815-ben egy Józsa nevű bánya-kisbirtokos, már régtől sikeretlenül dolgozván, kísérletet tett e követ, melyből, öröme a legjobb aranyat és nagy bőségben nyerte. Ennek folytán csakhamar felgazdagodott. Ügyfelei rájövén titkára, szintén roppant kincset gyűjtének. 1848 és 1849-ben azonban a zavarok a bányákra is pusztítólag hatottak, úgy hogy a Katruncza erét elvesztették s azóta nem is találták meg s csak nemrég merült fel a hír, hogy e roppant kincsforrásnak ismét nyomára jöttek. — A követ az ottani nép azért nevezi Katrunczának, mivel Józsa román munkásai azt mindig katrunczájukban (kötényükben) hordták össze.

× (Kölcsönösség.) A jászberényi kaszinó katolikus tagjai Zsedényi arczképét hozatták meg a kaszinó számára, s erre a kaszinó protestáns tagjai, Bartakovics Béla egri érsek arczképét rendelték meg.

⊙ (A zsidóság Sopronban és vidékén) szemlétemást elszaporodott. Két, három évvel ezelőtt a városban alig volt 10—12 család, most az iparszabadság kihirdetésétől fogva eddigelé 100—120 család telepedett oda le és minden utczában vannak zsidóboltok. Így van a szomszéd falukban is. A vasuton utazók is mindig számos érkező izraelitát látnak. (B. P. H.)

△ (Két halott levelezése.) Két testvér, egy fi és nő, távol laktak egymástól. A férfi Prágában, a nő falun. Igen rendszeres leveleztek. Prágában meghalván a férfi, fia folytatá apja helyett a levelezést, nehogy a halál híre erősen sújtja a néni. Rövid időn a falun lakó néni is meghal s leánya a hírrel nem akarván Prágában még élni vélt nagybátyját szomorítani, szintén folytatta a levelezést anyja helyett. A két meghalt testvér helyett így ment a levelezés vagy két évig, míg végre egy rokon Prágába utazván, véletlenül földeríté a dolog valódi állását.

× (Az idej bor), Franciaországban oly rosznak mondatik, minő évek óta nem volt. A jó boresztendők a szőlőbetegség miatt most úgy is igen ritkák.

× (Pécs-kanizsai vasut.) A „Pécsi Lapok“ írják: A déli vaspálya egy igazgatósági küldöttje járt nem rég vidékünkön, ki mint bizonyost állítá, hogy már illető helyen meg volna állapítva visszavonhatlanul, miképen a pécs-kanizsai vasutvonal mielőbb munkába vétessék.

— *Szent-Endre szigetéről, Tótfaluról*, sept. 11-ről írják: Sokkal közelebb van vidékünk a testvér fővárosához, mintsem arról terjedelmes ismertetés szükségesnek. Sz.-Endre szigetében fekvő 4 magyar helység, Monostor, Pócs-Megyer, Tótfalu és Kis-Oroszi földművelő lakosainak ez idén csak nagyon középszerű terméssel fizetett a szántóföld, azzal biztat a még eddig jégkárrel meg nem látogatott szőlőhegy, mely a szigeten kívül a Kis-Duna jobb partján, a budai s visegrádi hegyekkel láncszorozatban nyulik el, Tótfalunál tahi-i, Pócsamegyernél *leányfalui puszták* nevezettel. E hó 9-dik napján a leányfalui pusztán fekvő vadász lakon gyűlt össze egy kis társaság, a vendégszerető uradalmi vadász ur meghívására. A jó magyar ebédet fűszerezte a házigazdának szivessége, nyájassága, a társaságot élénkíté, vidíté a jó boron kívül e vidéken ismeretes sz.-endrei Marczai bandájának talpra esett zenéje. Nem hiányzottak a pohárürítés mellett a felköszöntések, gróf Breiner Ágoston helybeli földesur egészségeért, ki a barátságos egyezség útján épen most létrejött tagosítás alkalmával az egyházi hivatalnokokat bőkezűleg látta el, a p.-megyeri hely. hitv. lelkésznek 40, a tanítónak 20 hold legjobb minőségű szántóföldet s 13 hold legelőt adományozván. Követőre méltó példával megye elő a nevezett gróf a szőlődézma megváltására nézve is, midőn azt ezentul az egyes lakosoknak külön-külön is megengedé. Ürített pohár a magyar Akadémiaért is, egy pesti derek magyar polgár felszólalására, ki egyszersmind 5 a. é. ftot tett le az asztalra, alólírotat bizván meg, hogy azt vegye át s küldje el. (Megtörtént. Szerk.) Hogy a t. urnak leányfalvi pusztán tett felszólalása, pusztában hangzott el, nem a jelenlevők hidegsége volt oka, hanem az, mivel nagy része más uton már megtette ebbeli hazafiai kötelességét, s feltette a haza ezen szent oltárára áldozatát. — Az életre ható magyar zene nem engedé végét várni az ebédnek, s a vendégek a Szózat elzengedezésével keltek fel az asztaltól, s legálább pillanatig bút feledve járták a csárdást, s lejtették a francziát. — *Kontra János.*

— *Ipolyság* sept. 25. (Társadalmi élet.) Nem hinné senki, mennyire változott mezővárosunk néhány év óta. Ipolyság egykor az elmúlt jó világban, mikor még jólelkű lakosainak békés körében senki nem hintette a felekezetség magvát, igen élénk, a kor igényeivel haladó város volt. Nem úgy van most, holtak vagyunk élők között. Szűk cselekvő légkörben, házi köreinkbe zárkozva érezzük a társadalmi élet hiányát, mely, mint a polgárisodás egyik emeltyűje a nép önmivelésére s egymáshoz közeledésre alkalmul szolgál.

A nemes ember, hivatalnok, polgár, izraelita — ezek mind külön osztályokat látszanak képezni most, midőn rang- és gazdagságnak figyelembe nem vételével valláskülönbség nélkül mindenütt — egyesülésnek jelve gyanánt — a testvéri szeretet lobogója lengedez. A fiatalember? a helyett, hogy hölgyeknél tett látogatások által társalgási modorát nemesitené, inkább férfiak közt, olykor borral telt serlegeknél tölti idejét, szépeink pedig rejtekben nyíló virágok, csak szobaablakjaik redőnyein át látnak napugárt, innen van, hogy a mindkét nemű ifjúságot bizonyos hideg teszességű magaviselet tartja távol egymástól.

De az nem lehet, hogy így megtévesztetten éljünk egymás mellett, mint ismeretlenek; itt az idő, melyben ellenségek barátokká, a barátok egyakaratuakká, az akarat tetté válik, — közeledjünk mi is egymáshoz magyar őszinteséggel, döntsük le a válaszfalakat a testvéri egyetértés létesülését nehezítőket, engedjünk le hiúságunkból néhány százalékokat, s tiszteljük az érdemet, az igazi becsét a nép alsóbb rétegeiben is, legyünk összetartók. *L. K.*

× (Öngyilkosság.) Szegedről írják az „Ost.” Post.-nak, hogy sept. 29-én egyike a legismertebb s legértelmesebb ottani ügyvédeknek, lövés által véget vete életének. Az öngyilkosság okául a szerencsétlen lelkibetegségét mondják.

— *Gömör. Nagy-Szlábas. (Tűzvész Fekete-Lehotán.)* Még alig mult három éve, hogy ezen különben elég nagy kiterjedésű helységet a kérlelhetlen tűz csaknem egészen romba döntötte; még be sem hegdedek a szerencsétlen lakosoknak sebzett sziveik a szenvedett károk miatt, a midőn ismét egy vész kiáltó jaj csendes álmaikból fölriasztja. Sept. 23-án volt az éjjeltájban, melyben a tűz váratlanul lépé meg az említett helységnek lakóit, s minden megfeszített erő s oltalom mellett, egy negyed óra alatt huszonegy gabonával tömött pajtát s néhány boglya szénát felemészített. Hogy egy ház sem égett le, nagy szerencsére szolgált a helységnek az, hogy a pajták egy kissé távolabb estek, és hogy részint gyümölcsfákkal körül voltak véve; de legkivált, hogy az északi szél nem fújt. A borzasztó látnány dacára a késő éjjeli időnek nemcsak a legközelebb eső lakosokat felkészíté védelemre völgyünk ezen legfelsőbb vidékére, de a távolabb, sőt más völgyön lakókat is. A szerencsétlenség elhárításán leginkább buzgólkodtak a helybeli lelkész t. Sándor Károly és idősb Hornbacher Frigyes urak, mint kik a vészhelyen leghamarább megjelentek; de amellet más jelen voltak is minden áron igyekeztek a harapózó elemet gátolni. A kármentő-biztosság ügynöksége azonnal megjelent más nap, a kárt megbecsülendő. A pajták közöl némelyek biztosítva voltak. A tűz gyújtás által történt, de a tettes még nem tudatik. Ilyenkor látjuk, hogy igen kívánatos volna, vajha mindenki ne csak ingatlan, de ingó vagyonát is biztosíttatná. — *K. J.*

△ (Tömött ruhatár.) Angliában egy gazdag nő fiatal korában elhalván, ruhatárában 1800 selyemszoknya, 700 fölötű s köpeny, 200 kalap stb. találtatott, a zsebbevalók nagy tömegét ide sem számítva.

Egyveleg.

b. — (A Rothschildek meggazdagodása.) A becsületességéről híres Rothschild Maier frankfurti kereskedő volt. Az I. Napoleon által szorongatott nagyhesseni herceg menekülni kénytelenítettvén, az öreg zsidónak

adta át minden kincsét és pénzét, hogy viselje gondját. Idő multával a herceg ismét visszakerült fejedelmi székére. Az öreg Maier már ekkor nem élt, hanem azért 5 fia becsületesen számot adott a herceg pénzéről s kincseiről. A herceg nem maradt háladatlan, s ezáltal lett megvettve a Rothschildek messés gazdagsága. A Rothschild-család ez évben készítettett két nagy képet, melyek egyike a kincs átvételét, a másika annak visszaadását ábrázolja.

+ (Mennyi pénz s mennyi hitelpapír van a világon?) Valaki úgy számította ki, hogy az egész világ készpénz összege négy milliárdra rug, s ez összegre több mint hatvan milliárdnyi hitelpapír van kibocsátva. Ezen papirokból 50 milliárd államadósság, s több mint 20 milliárd bankjegy, vasut-részvény s több efféle.

⊙ (A singales nép), mely Ceylon sziget lakosainak tulnyomó nagyobb számát képezi, már a természetől nőies kinézéssel bír; a férfi úgy mint a nő hosszú hajjal bír, melyet összecsomózva fésűvel feje hátuljára tűz meg, derekán csupán egy kendőt teker körül, hogy testét elfedje; a nők szintén birnak pofaszakállal. A bettelragás a fogakat elrontja s vörösre festi. Nő aránylag kevés van, azért még a mosást s dajkálást is a férfiak végzik, ez okból itt szokásban van, hogy több férfi társaságban egy nőt vesz, kivált a testvérek szokták ezt tenni, hogy a vagyon együtt maradjon. Maguk a törzsfőnökök kérték a kormányt e helytelen szokás eltörlésére s az tett is rendelőt, de még eddig nem látszik nagy sikere.

⊙ (A kaffereknél az a szokás uralkodik), hogy a leány szülői keresnek férjet leányuknak, a kiszemelt férfinak el kell venni a leányt, különben a visszautasított szülői s rokonai gyűlöletének, sőt boszújának teszi ki magát. A férfi minden neki így ajánlt leányt tartozik elvenni, sőt azokért fizetni, különben egész raj halálos ellenséget szerez magának. Egyébiránt a férfinak is megvan a joga, hogy szive választottját megkérheti. Ha két ily kérő jelentkezik, az apa annak adja leányát, ki több gazdagságot bír felmutatni, a mi ott a marhák számától függ.

Levelezés.

Losonc, aug. 29. (Egy kis polemia Losonc becsületeért.) A Vasárn. Ujság 35-ik számában egy Losonczról kelt cikk-kivonat közöltetik, hol különféleképpen megróva, egy kis philippika intéztetik ellenünk. A felhozott vád ellenébe, minthogy az kevés tényen, s annál több képzelődésen alapul: felhiva érezzük magunkat néhány szót emelni.

A tisztelt cikkíró urat, mielőtt iráshoz fogott volna, ugylátszik, mintha valami mysanthropia-féle fogta volna el, mert tudva, — és tudnia kell vala, — s számba véve a dolgok igazi állását, nem mártotta volna tollát oly igen fekete tentába. — Qui bene distingvit, bene docet.

Városunk mintegy 3600 lelket számlál. E szám csekély, s ha tekintetbe vesszük, hogy a lakosok majd nem mind iparúzők, a kiknek nagyobb része csak napról napra él, nem lehet itt nagy dolgokat kívánni, nem lehet pedig annál inkább is, mert mindenki előtt, de leginkább előttünk tudva van, hogy 1849. év augusztus napjaiban kevéssel több maradt számunkra mint ég és föld, még pedig az ég nyomoruságunkban vigasztalásul, a föld pedig hogy éjjelenként fekhelyet adjon. — Megfosztva az anyagi szükségektől, vajjon nem első kötelessége volt-e a családapának erről gondoskodni? s minden szorgalmát s igyekezetét odafordítani; hogy övéit ellássa, s valamit biztosítson számukra? Több év telt el; míg ezen küzdelem tartott, dolgozván a mesterember éjjel és nappal műhelyében, s ez igyekezet dacára sem hozható sorsát mindez ideig valami jobb állapotba, mert az idő is sujtja, s a csapás is nagyobb volt, hogysem azt ily körülmények közt egy évtized helyre üthetné. Ily megsemmisített helyzetben érezte azonban a város, hogy nemcsak kenyérre van szüksége, s mivelhogy a vész szellemét ki nem irtotta az esemény után, csakhamar figyelemmel volt minden szellemet képző intézetei iránt, s azokat sok jó lelkű adakozó segítségével, s önereje által feleleveníteni s megalakítani iparkodott. Így lőn életbe léptetve három iskolája, kiseddóvója, egyháza felépítve, s mivel egy leányképző is életet igért, az, csakhamar szép sikerrel megis alakult.

Ez intézetek megalakítását a lakosság szellemi vágya sietteté, s a haladás ösztöne küzd elérni azon színvonalra, melyen egykor állott; mert érzi itt mindenki a szellem hatalmát, s tudja, mily erő és kincs rejlik e hatalomban.

A megszorított társadalmi viszonyok tágulván 1854. évben 100 alapító taggal a kaszinói egyesület megalakult. Ez egyesület minden tekintetben jótékony hatással volt. A társasélet a maga régi kerekvágásába visszatért, s szellemi ereje kivívta magát, s most már 160 részvényes tag támogatja az egyesületet.

Elvonva a közintézetektől figyelmünket, pillantsunk a házakba s vizsgáljuk a szellemi életet ott.

Magán- és közkönyvtáraink a tűzvész alkalmával mind elégték. Hálásan emlékezünk meg a jószívű adakozókra e tekintetben, mert három könyvtárat nyitottak meg számunkra, ugyanis: a városi közkönyvtárat s a két protestans iskoláét. Magánosak sem maradtak e tekintetben hátra, mert többen szereztek könyvtárakat s birnak egyesek több számú könyvekkel, s ezeken kívül még egy magán kölcsön-könyvtár is tetemesen el van látva regény-irodalmi művekkel, úgy hogy jelenleg a könyvek számát városunkban minden nagytás nélkül 12,000 kötetre tehetni. — Birván ennyi könyvvel, vajjon van-e szellemi vágyunk azokat igénybe venni? azért pillantok a házakba s egyuttal a könyvtárak hivatalaiba is, s hivatalos kimutatás szerint csak a városi közkönyvtárból maguk a városiak közép számítás szerint havonként 106 olvasó 872 kötetet vesz ki. — Szellemi élet ez, elegendő mozgásban, mely a műhelyekre is egyiránt kiterjed.

De hát a folyóiratokkal hogy vagyunk? Számításom szerint jelenleg mintegy 27 folyóiratot 72 példányban kapunk, s így 50 lélekre esik egy példány. — Nem mondjuk, hogy többet nem akarunk, ez alkalomra elégedjék meg ezzel mindenki; hisz az idők a sebeket behegesztik, s mi felépülve régi állásunkat még nagyobb mérvben foglalhatjuk el.

Az ország az újabb időkben nagyobb jeleit adta szellemi életének s e térről letértünk-e vagy nem voltunk-e ott? s nem haladunk-e a pályán, melyen szegény hazánk felvirágzását s életét megadni mindenki egyiránt törekszik? szellemünk itt is éber és munkás. Bármiként vizsgáljam a dolgot, de a szellemi pangást nem látom, miként a t. cikkirő ur mondja. — S a részvétlenséget, melylyel vádol a színészet irányában, valóban fel nem ismerjük, mert azt tudjuk, hogy már innen fedezte másutt tett adósságait nem egy társaság, de hogy itt megbukott volna, arra nem emlékszem. Megvalljuk, hogy három hónapig nem vagyunk képesek egy társaságot kitartani, de ilyen eset a mostani pénztelen világban elég van.

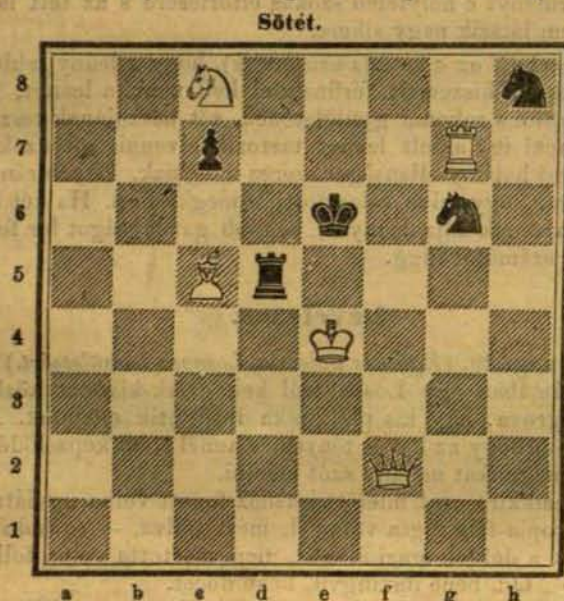
A vád ellenünk vádat ér s a kártyázás hozatott fel. Minden számítás nélkül történt itt a szó, mert ha 160 részvényes tag közül 2—3 játék asztal kerül ki, s téiben egyszer annyi — e számot egyáltalában nem találom soknak. — Való hogy a kuglizást is használják, némelyek mulatságnak, de e mulatságot valahol megróni, egyáltalában még senkinek sem jött eszébe.

A t. cikkirő ur végül attól is félteni gondol minket a mi nincsen, mondván, hogy cholérától félünk, — a feje is soknak fáj. Nem értjük ebben a viczet. Tudjuk mi azt, a mi fáj, de e baj legyőzésére nálunknál nagyobb orvos kell.

Valami rossz kedély-állapot volt, mely a t. cikkirő urat az írásra ösztönözte, s ha már egyszer megtörtént az, — mi tényekkel akartunk felelni. — Bár nem tudjuk, hogy ki, de mi még is tiszteljük és becsüljük azon urat, mert figyelmet tanusít irányunkban, s hogy szomorúságában megvigasztaljuk, engedje meg, hogy elmondjuk neki „ne sirj Jeremiás, el nem vesz Jerusálem!“

SAKKJÁTÉK.

41-ik sz. feladvány. — Pongrácz Gyulától (Felső-Túron).

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 36. számú feladvány megfejtése.

(Báró Meszéna Istvántól.)

Világos.

Sötét.

- 1) V b 4 — g 4 † . . . . . e 3 — e 2
- 2) F g 3 — e 5 . . . . . K d 1 — e 1
- 3) V g 4 — g 1 †

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fulop József. — Podlukányon: Cselkó György. — Karancson: Pótor Dániel. — T.-Füreden: Nánásy Gyula. — H.-M.-Vásárhelyen: F. Ö. — Csongrádon: Keller Lajos. — T.-Sz.-Miklóson: Frankl A. — Bodrog-Keresztúron: Skvór Antal. — Issákon: Grubiczy Géza. — Héreháson: Kun Sándor. — Szolnokon: Reisinger Imre. — Dobrán: Varga József. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sánd. F.-Töbörzökön: Salamon László. — Parabutyban: Rothfeld József. — Rimassombaton: Baksay István. — Lászlófalván: Velics Alajos. — Debreczenben: Sperber F. — Kis-Kürtösön: Cs. K. — Pécselt: ifj. Zöld Sándor. — Aradon: Kalmár Samu. — Gyula-Fehérvárott: Horváth Lajos. — Mooron: Radványer Vilmos. — B.-Ujvároson: Kovács Lajos. — Jánosiban: Keszler István. — Dárdán: Thavenet Lajos. — Nándson: Oláh Miklós. — Sárospatakon: Szivos Mihály.

Rövid értesítések. Sz.-Mihály: D. L. Használhatók. A további közreműködést kérjük. — Moor: R. . . Hibátlanok; de mind kettő igen könnyű, s azonkívül a 4 lépéses örökös † adással fejthető meg. — Debreczen: S. F. A 6 ik sz. f. harmadik lépése kétféle. Az önmotokat nem igen szeretjük, de mivel akadnak kedvelői, később ilyeneket is fogunk néha közölni.

Színházi napló.

Péntek, sept. 28. „Donna Diana.“ Spanyol vigj. Régi mű, de ritkán adják, alkalmasint azért, mert a czimszerepre, a szerelmet megvető büszke spanyol hölgy-szerepre, a természetellenes Donna Dianára nem igen akad alkalmas és örömet vállalkozó előadó. Ez este Komlóssy-Kövérné asszony adá e szerepet; mellette Feleki (Don Caesar) és kivált Szerdahelyi (Perin) tüntek ki.

Szombat, sept. 29. Ellingerné javára: „A hugenották.“ Meyerbeer operája. A jutalmazott Ellingerné, kiről tudva van, hogy színházunkat nemsokára elhagyja, sűrű tapsokkal s koszorúkkal fogadtatott. Szép hangjának teljes erejével énekelt különösen ez este. Hollósyné és Kőszegi osztottak vele az est dicsőségében.

Vasárnap, sept. 30. Szigligeti Jolán k. a. első színi kísérleteül: „A tücsök.“ Francia vigjáték. Elismerőleg szólottunk minap Szigligeti Anna k. a. első fölléptéről, s ép oly örömeinkre válik ezuttal, Szigligetink második leánya, Jolán k. a. első kísérletét illetőleg többi laptársainkkal együtt egy véleményen lehetni, s a nagyszámu közönség bátorító zajos tapsait biztató,

üdvözlő szavainkkal kísélni. Röviden szólva: Szigligeti Jolán k. a.-ban kedély, lélek és tűz van, mit a külső alak kellemei is gyámolítanak; két legnagyobb hibája: a helyenkinti tulságosan gyors és hadaró beszéd, mely néhol egészen érthetlenné válik, s másodsor: a tulságos fiatalág — de biztos kilátásunk van, hogy különösen ez utóbbi baj napról napra kisebbedni fog, s ez azután amaz előbbi hiányon is segítend. Ugy hisszük, hogy a vig műzsára nézve a kisasszonyban nagy nyereség vár nemzeti színésztünkre. Szívünköl ohajtjuk.

Hétfő, okt. 1. „Egy szegény ifju története.“ Francia vigjáték 3 felv. Ez a darab még mindig arról híres, hogy a francia császárné sirt benne, s hogy a Feleki-párnak itt a leghálásabb szerepei vannak.

Kedd, okt. 2. „Gizella“ ballet, és „Rendkívüli előadás.“ vigjáték De-grétől. A balletben nálunk Rotter Mari igyekszik tánczosnői hírnévre szert tenni. Még eddig nem sikerült.

Szerda, okt. 3. „Brankovics György.“ Dráma 4 felv. Obernyiktől. A czimszerep Egressy Gábor erőteljes alakja, kit hosszú távollét után zajosan üdvözlött a közönség.

Csütörtök, okt. 4. Ő cs. kir. Apostoli Felsege névünnepe, a nézőhely teljes ünnepélyes kivilágításával: „A troubadour.“ Opera 4 felv. Irta Cammarano Salvator. Olaszból fordította Nádaskay Lajos. Zenéjét szerette Verdi.

Szerkesztői mondanivaló.

5318. **Apatfalva,** Támár József — **Szentpéter:** Ujházy Károly. — **Selmecz** Priviczky Ede. — **Szabadka** Istváncsics István. — **Adorjanháza** Szabó István urakat — ezennel tudósítjuk: hogy küldeményeik kezünkhez érkeztek s az illető célra átadtak. A részletes közzétételt ohajtjuk s reméljük.

5319. **Kalocsa,** Sebő Antal urnak. A 95 ftot ideiglenesen betettük a pesti takarékpénztárba. Legjobb lesz neki ott, míg a szükséges bizottmány s pénzalap megalakul. 5320. **Zala-István,** Berecz J. urnak. Az 5 ft 10 kr, annak idejében kezünkhez érkezett, de a tudva levő akadályok miatt eddig még közzé nem tehetjük. Reméljük, az akademiái nagy gyűlés után végre ez is meg fog történni. Addig is szolgáljon vigasztalásul önknek s másoknak, hogy a beküldött pénzek illető helyre azonnal átadtnak.

5321. **Károlyvar,** R. Á. Szives közreműködését továbbra is kikérjük. 5322. **Novimaro,** P. V. A magyar s horvát testvérülést ábrázoló képet köszönettel vettük, s reméljük, hogy kiadatása nálunk sem fog akadályokra találni.

5323. **Baj,** M. G. A magyar Walhalla iránti ajánlat s tervrajz sokkal nagyobb-szerű indítvány, semhogy egy kissé bővebben meg ne hányjuk vessük a dolgot. A Gellérthegy eszme egyelőre nagyon tetsző, de gondolt-e ön az eddigi akadályokra? Közlebről vagy a cikket — vagy bővebb indokolást. — Az Akademia házára nézve várjuk meg a közelebbi nagygyűlés lefolyását s az ottani végzések.

Szerkesztőségi szállás Sz. Mihály-nap óta: Magyar-uteza 1. sz. 2-dik emelet.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	☉ Nap- kelet nyug.		Izraellit. naptár	☾ Hold- kelet nyug.		
			6. p.	6. p.		6. p.	6. p.	
Oktober			Sept. (ó)		Tisri			
7 Vasár.	619 Otv. ün.	618 A.	25 B18 Eup.	6 7	5 29	21 Palm.	9 59	1 32
8 Hétfő	Brigita.Dem	Döme	26 János e.	6 9	5 27	22 Gyül.	11 15	2 11
9 Kedd	Dénes	Dénes	27 Kallist	6 10	5 25	23 Törv.	* * *	2 41
10 Szerda	Borg. Ferenc	Gedeon	28 Kariton	6 11	5 23	24	0 35	3 9
11 Csütört	Philomilla az.	Kálmán	29 Cyriacus	6 12	5 21	25	1 56	3 32
12 Péntek	Miksa püsp.	Miksa	30 Gergely	6 14	5 19	26 Absol.	3 18	3 33
13 Szomb.	Kálmán Edm.	Ödön	1 Október	6 15	5 18	27 Sab.	4 41	4 15

Holdnegyed: ☾ Utolsó negyed 7-ik és 8-ik közötti éjjel 20 perczel éjjel után.

TARTALOM.

Somoskó romjai (képpel). Lupa Péter. — Keleten. Jánosi Gusztáv. — Még egy csókot! Jókai Mór. — A damaskusi mézarlás (képpel). — Hegedűsné siremléke (képpel). — A keményítő (rajzokkal). B. M. S. — A görög bölesek eszmegyöngyei. — Apróságok. — Tarház: Bécsi levél. K. T. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Balesetek, elemi csapások. Mi újság? Egyveleg. Levelezések. Sakkjáték. Színházi napló. Szerkesztői mondanivaló. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. magyar-uteza 1. sz.)

3878 PÁLYÁZAT. (2-3) 3872

A brassai magyar ág hitv. evang. népiskolánál egy tanítói és kantori állomás, melyvel 277 ft. 20 kr. o. é. évenkénti fizetés, szabad szállás és az iskolás-gyermekek részéről bejövendő mintegy 40-50 o. é. frot magában foglaló iskolai díj van egybekötve, betöltendő.

A pályázók kérvényeiket, tanulmányikat, tanítói képességüket, a magyar és német nyelvkbeni jártasságukat, éneklési készségüket, az erkölcsi és politikai jó magaviseletüket igazoló bizonyítványaikat, keresztlevelükkel együtt, folyó évi október végéig, az alulírt presbyteriumnál beadják.

Akademiailag képezett pályázóknak elsősegük van, és ezenfelül az ezen egyházi járásban ürességbe jövő magyar ág. hitv. evang. papi állomások betöltése alkalmával tekintetbe fognak vétetni. — A választott tanító a nevezett állomás átvételére szerződés által legalább öt évre kötelezi magát.

Brassó, szeptember hó 20-án 1860.

Az ág. hitv. evang. presbyterium:
Schlel Samu, elnök.
Dr. Trauschenfels Jenő, tollnok.

PECZ HENRIK,
akadémiai festő,

magánoktatást ad a rajzolás- és festészetben Pesten,

hal-tér 4-dik szám alatt, 2-dik emelet, 3373 7-dik ajtó. (2-4)

ÁRJEJYZÉK

az ujonnan megnyitott

szerednyei borcsarnokból,

ország-út, „Zrinyi“-kávéházzal szemben, Pesten.

Az árak osztrák értékben, és akója 40 pinttel számítatik, hordó nélkül.

Finom borok.

	Ára üvegestől	osztrák akója
1 pint 1859. termés	— ft. 48 kr.	— ft. — kr.
1/2 „ „ „	— „ 24 „	13 „ 50 „
1 „ 1858. „	— „ 60 „	— „ — „
1/2 „ „ „	— „ 30 „	18 „ — „

Igen finom és ó borok.

1 pint 1858. } Csurgovits Prépost	— „ 80 „	— „ — „
1/2 „ „ „ } pinczejéből	— „ 40 „	24 „ — „
1 itcze 1855. ó bor	— „ 60 „	— „ — „
1 meszely „ „	— „ 30 „	35 „ — „
1 pint 1857. termés	— „ 80 „	— „ — „
1/2 „ „ „ } Kaddó Kálmán	— „ 40 „	24 „ — „
1 itcze 1856. szamorodni } pinczejéből	— „ 60 „	— „ — „
1 meszely „ „	— „ 30 „	35 „ — „

Valódi finom aszu.

1 itczés üveg	1 „ 60 „	— „ — „
-------------------------	----------	---------

Üres üvegek visszaváltanak:

1 pintes üveg darabja	10 kr.	1 itczés magas darabja	10 kr.
1/2 „ „ „	5 „	1 meszelyes	5 „

Ládák s a pakolás legjutányosabban számítatnak, 2 1/2 akós vasbronzos originalis hordónak darabja 2 ft. 50 krral számítatik, s a szállítás minden irányba elfogadtatik.

Bizományi raktár létezik magyar- s kecskeméti-uteza szögletén.

Gyógyszertár

egy magyarországi nagy városban eladó; az átvételhez 6-8000 ft. szükségeltetik. Bérmentes leveleket e lap kiadó-hivatala fogad el. 8371 (2-3)

3333 **Értesítés.** (6-6)

Többeknek fölszólítására van szerencsém a t. ex. földbirtokos urakkal tudatni, hogy most is, mint ezelőtt, irodám által hitelnyerésre, előlegezésekre, rendes kamatok mellett kölcsön-kölcsönzésekre, valamint birtokadásvevesi és haszonbérleti megbízások elfogadtatnak.

Szóval, vagy levél által utasítással szolgál

Tauber Vilmos,
bankár-képviselő.

Iroda: Wurm-udvar 12-ik szám alatt.

3361 **Gazdatiszti** (1-3)

ajánlkozás.

Egy fiatal ügyes gazdász, ki a bécsi politchnikumban s a magyar-óvári gazdasági intézetben nyert kiképzést, s a gyakorlati gazdaszatban máris alapos ismereteket bir, ajánlkozik mint gazdatiszt valamely kisebb vagy nagyobb területű falusi jószágra. Bővebben értekezhetni a Vasárnapi Ujság kiadó hivatalában Pesten, egyetem-uteza 4-ik sz. a., hol is igen jeles bizonyítványai megtekintés végett le vannak téve.

Mi által érte el

A Z A N K E R

czimü

életbiztosító-társaság

eddiggi nagyszerü eredményét?

Az életbiztosítás, mely Angol-, Francia- és Németországban immár oly lendületet vett, hogy már épánnyira népszerűvé vált, mint a tűzkárbiztosítás; Ausztriában egészen az újabb időkig csak egy, hogy ne mondjuk, semmi előmenetelt nem tanusított; mert míg a nevezett országokban 1858-ban a biztosított tőkék összege 6 milliard frankot, vagyis 2,400,000,000 ftot meghaladott, addig az összes ausztriai életbiztosító-társaságoknál biztosított tőkék összege ugyanazon év végén alig 25 millió forintba haladt.

Az „Anker“-nek vala fenntartva az, hogy az életbiztosítás hasznos intézményének Ausztriában nagyobb elterjedést szerezzen, és ebbeli fáradozásait oly kitünő siker koronázta, hogy a társulat megalakulása óta lefolyt 20 hó alatt nem kevesebb mint 38 millió erejéig menő üzleteket vitt keresztül, a mely összeg kétszer annyit, mint a mennyit Európa leghatalmasabb és legszilárdabb biztosító-társulatai, melyek 3- vagy 4-szerre nagyobb népségnek szolgálnak ugyanazon idő lefolyta alatt, elértek. E szokatlan sikert tekintve, bárkire nézve is érdekes leendő, az „Anker“ életbiztosító-társaság előnyeinek és garantiáinak bővebb elősorolása.

Mindenekelőtt azt kell állitanunk, hogy az életbiztosítások haszná mindeddig még senki által nem vonatott kétségbe, a ki azoknak velejét ismeri; hanem ellenkezőleg elismerést talál mindazoknál, kik az emberi nem anyagi és szellemi állapotának emelését tűzték ki céljukul.

Az életbiztosítások célja: a maga jövőjéről gondoskodó embernek bizonyos évi részletfizetések után, miket bármily nevü jövedelméből leró, biztos jövedelmet szerezni; legyen az akár maga a biztosított, vagy pedig családtaghoz tartozó, vagy más hozzá közelálló személyek

számára, akár a biztosított életében, akár pedig halála után.

„Az okos előrelátás“, ugymond egy híres nemzetgazdász, „egyike az ember legszebb tulajdonainak.“ Van abban valami nemes, valami nagyszerü, ha az ember a pillanat csábjainak elleneáll azon célból, hogy magának függetlenséget kivívjon azon időre, a melyben megfogyott ereje a munkát többé meg nem bírja, vagy pedig, hogy azoknak sorsát, a kiket szeret, biztosítsa oly időre, a melyben már maga nincs az élők közt. E megemlékezésre méltó szavak magukban hordják az életbiztosítás magvát; azoknak gyakorlati foganatosítása és kivitele az „Anker“ feladata és célja minden igyekezetének.

Az életbiztosítási kötések csak a törvényből folynak, a mely öntökélyesbület mindenkre parancsol. Eleinte csak hevenyében voltak tervezve, később és lassankint átformáltak, minden évből a tapasztalat javításokra vitt, melyek a kölcsönös viszony javára szolgáltak.

Az „Anker“ elődeinek tapasztalataival fölfegyverezve, nemcsak hogy azon föltételeket és kombinációkat vette használatba, a melyek a biztosított felek szükségével és előnyeivel legjobban megférnek, hanem még azon volt, hogy új szabályok segítségével az életbiztosítási kötet morálisabbá, azaz: őnzstelenebbé tegye. Erutontávzohatlanul haladva, sikerült az „Anker“-nek mütéteinek és üzleteinek sajátos birtos jellemet kölcsönözni; és azáltal, hogy a befizetett összegek megemmisülését azon esetben, ha a befizetők többé nem szolgálnak, megszüntette, a biztosítási kötet, mely természeténél fogva szerencsétől függő volt, oly kötéssé tette, a mely igazi, és szükségesebben könnyen érvényesíthető értékkel bir.

Ez újítás, ugy a túlélési társulatoknál, mint a halálesetirei biztosításoknál, az egész élet folytára alkalmazást nyer, és mivel egyik legnagyobb oka az „Anker“ kitünő sikerének, bővebb fejtegetést érdemel.

Helyesebb fölfogást végett mindenekelőtt megjegyezzük, hogy az életbiztosítás két nagy részre oszlik:

1. A halálesetirei biztosítás.
2. a túlélési társulatok, vagyis: biztosítás az életre.

1. Biztosítás halálesetekben az egész élet hosszára.

A biztosítás halálesetekben az egész élet hosszára oly kötésből áll, mely után valaki magát kötelezi, a társulatnak egyszer vagy évenként előforduló díjilletéket fizetni mindaddig, míg a biztosított személy élete tart.

A társulat pedig arra kötelezi magát, hogy a biztosított összeget a biztosított személy halála után azonnal kifizeti.

Bárha ily kötés lényegéhez tartozik, hogy a társulat csak addig legyen kötelezve, míg az évenkénti díjilletékek fönakadás nélkül befolyának egészen a biztosított személy haláláig, — mindazáltal előfordul, hogy egy családapa jó akarata ellenére — a körülményektől szorítottva — az évenkénti díjilleték fizetésére képtelenné válik.

Az „Anker“ ez esetben saját érdeke feloldoztával a befizetett összegek megemmisülését megszüntette; és e szerint, ha a szerződő fél, bizonyos évszám lefordulta után, bármily okból a díjilleték befizetését megszüntetni kíván,

Mineraként tehát a biztosítások a két főnemét kiemel-
tük, melyek minden előrelátás szükségének megfelelnek,
még azt jegyezzük meg, hogy a társulat még az egyesület-
nek befizetett összegek ellenbiztosításával is foglalkozik.
Mivel ezen műtét a halálesetekre biztosítás neméhez tar-
tozik, minden bővebb fejtegetése a részleteknek fölösleges.
Térjünk most át azon garantiákra, melyeket az „An-
ker“ a biztosított felek számára nyújt.

Az Anker garantiái.

Egy oly intézet, mely az előrelátás palástja alatt min-
denkinek megtakarított pénzét kezelni hivatva van, való-
ban nem nyújthat elég biztosítékot. A közönség joggal
követeli az életbiztosító-társulattól a lehető legnagyobb
biztosítást, s valamint főleg az Anker combinationnak
előnyeit fejtegetjük, most ép oly szükséges az Anker által
nyújtott garantiák solidaritását és biztonságát közelebb
megvizsgálni.

Kevés embernek van helyes fogalma arról, hogy mi-
den áll a társulattal a biztonság; legtöbben azt hiszik, hogy
a társulati tőke képezi a legjobb zálogot, és hogy mennél
nagyobb ez, annál inkább érdemel a társaság hitelt,
mennyire téves ezen nézet, kiteszük leginkább, ha az
1827-ben alapított Gothai életbiztosító-társulatot tekint-
jük. Ez életbiztosító-társaság, bár minden alapító nélkül
alakított, nemcsak Némethonban, hanem talán az egész
világban a legelőkelőbb és legszilárdabb társulat, mert
díjilleték rezervája, mely az évi díjilletékekkel együtt
35,884,500 tallérnyi risikók vagy is függő biztosítások fe-
dezésére szolgál, 33 év alatt 7,915,560 tallérra emelkedett.
Ép ellenkezőleg fog e tekintetben tetszeni, hogy az Anker
alapszabályai, tekintettel azon biztonságra, melyet egy
életbiztosító-társulattól követelni lehet, semmi kívániva-
lót sem hagy hátra.

Másius, kinek iratainak köszönhetni leginkább az
életbiztosító-társaságoknak elterjedését Némethonban, a
biztosításokról szóló folyóirata 1856. évi folyamának 240.
oldalán nagyon helyesen így szól:

„Életbiztosító-társaságnak nagyobb biztonság kedve-
ért csak működése első két évében azon esetre van szük-
sége némi alapra, ha mindjárt elején tetemes halálesetek
adnak elő magukat, melyek az azon időben még kis meny-
nyégben megtörtént lefizetési összegekből nem volnának
fedezhetők.

Ha a társulat már néhány év folytán működött, nincs
szükség egyéb pénzalapra, mint arra, mely a díjak befizet-
éséből ered, mivel az életbiztosító-társaságok nincsenek
annyira alávetve a váratlan eseteknek, mint például a jég-
és tüzkármentesítő-társulatok, ugyanis az életbiztosításnál
a veszteség, mint valami a mi nem maradhat el, előre ki-
számított és a kiszámítás szerint áll is be, ha a biztosított
tagok létszáma bizonyos pontot elért. Nagy alapítóke im-
ponál ugyan, de csak olyanoknál, a kik a biztosítás velejé-
ből semmit sem értenek, ezekhez pedig nem lehet az élet-
biztosítás résztvevőinek legnagyobb részét számítani.

A társulati alapítóke célja tehát csak az, hogy egy
életbiztosító-társulat működésének kezdetében lehetőleg
tartalék- (reserve) tőkére szolgáljon; azért az nem is egy-
szerre, hanem a beálló szükség szerint fizetetik be; így
például a jelentékeny angol biztosító-társaságoknál az egy
sőt két millió fontnyi névleges alapítókeből csak épen a
legszükségesebb összeg fizetetik be, mely a vállalat meg-
nyitási és felszerelési költségeinek fedezésére szolgál.

Ezen körülmény a biztosító-társulat garanciáján épen
semmit sem változtat és csak a biztosított felek érdeké-
ben történik; mert azáltal a biztosított felek oly előnyök-
ben részesülnek, melyek azon esetben, ha az egész társu-
lati tőke fizetettnek be, lehetetlenek volnának. A társulat
t. i. ez esetben kénytelen volna díj-tarifáját aránylag föl-
lebb emelni, a végből, hogy a vállalatba fektetett nagyobb
tőkével hozza összhangba a dividendákat.

Mineraként ez elvet fölállítottuk, térjünk át az „An-
ker“ garanciáira, és ki fog tetszeni, hogy az „Anker“
alapszabályai tekintettel azon biztonságra, melyet egy élet-
biztosító-társulattól követelni lehet, semmi kívánni valót
sem hagyunk hátra.

Az „Anker“ statutumainak 9. §-a így szól: „A rész-
vénytőke áll 2 millió a. é. forintból és képezetik 1000 darab
részvényből, melynek mindegyike 2000 ftra szól. A társulat
működésének megkezdésekor csak 500 darab részvény
összesen egy millió a. é. forintnyi értékig adaték ki. A
többi 500 darab részvény kiadása a tőkeszükség arányában
történik meg, a miben a közgyűlés az igazgató-választ-
mány indítványára dönt. A közgyűlés határozatától függ
továbbá az is, hogy ezen részvények egyszerre vagy las-
sanként adassanak-e ki. A m. kormány részére fentartatik
azon jog, miszerint a még ki nem adott részvények kiadását
elrendelheti, ha a biztosított felek érdekében a társulati
tőke szaporodását szükségesnek tartja.“

Ha most figyelmebe vétetik, hogy azon társulatok,
melyek az életbiztosítás ágán kívül még tüz-, jég-, víz- és
tengeri biztosítással is foglalkoznak, többnyire csak 2-3
millió forintnyi tőkével bírnak, úgy meg kell adni, hogy az
„Anker“ melynek műtétét a fennvezetett és alább ismét-
lendő okokból semmi veszélytől tartani nem engednek,
aránylag igen tetemes tőkével bír. Mi részvényeinek befizet-
ését illeti, ezek szintén nagyobbak, mint a közönséges
részvénybefizetések, mert míg más társulatoknál rendszeren

csak 20 száztól fizetetik be a részvények után, az „An-
ker“ részvényesei 33 száztól fizettek be.

A be nem jött tőke maradéka nézve más társulatoknál
az a közönséges szokás, hogy annak összegét váltók által
biztosítják; e szokást követik a legtöbb biztosító-társu-
latok. Távol levén attól, hogy a biztosítás e nemét megtá-
madjuk, csak statutumaink 14. §-ára utalunk, a melynek
elővássa után mindenki meg fogja adni, hogy az e §-ban
foglalt biztosítás ereje és hatálya amazét fölülmulja.

E paragrafus így szól:

Azon részvényesek, kik az igazgató-tanács által az
alapszabályok értelmében kiirt részlet befizetésével kés-
nek, 14 nappal a fizetési határidő lejártá után külön hoz-
zájuk intézendő kibocsátványban fizetésre felszólítandók.
Ujabb 14 nap lefolyta után, a kibocsátvány elküldése nap-
jától számítva, szabadságában áll a társulattal a tör-
vényes lépéseket intézni a késedelmező és a fizetésben
hátramaradt részvényes ellen, vagy pedig ezt társulattal
jogaitól megfosztottnak nyilvánítani, az illető ideiglenes
nyugtát a „Wiener Zeitung“ utján érvénytelennek kihir-
detni, és új ideiglenes nyugtát új számmal kiállítani, a
melynek eladási ára az igazgató-tanács által a társulat ja-
vára fordítatik.

Ha azonban ily módon az alapszabályszerűleg meg-
határozott befizetési részletek összegét egészen behajtani
nem lehetne, úgy a deficit, a társulati könyvekbe jegyzett
részvényesektől, kik in solidum kezeskednek annak fede-
zéséről, hajlandó be.

Ennél nagyobb garantiát nehezen lehet valahol találni,
sőt azt lehet mondani, hogy az imént idézett §. zármon-
data a leghatározottabb és legtökélyesebb kezeséget tartal-
mazza. Nemcsak hogy a társulat a késedelmező részvényest
üldözöbe veheti, hanem a többi részvényesek solidaris ke-
zeségéből a hiány kipótlását eszközölheti. Egy kezeskedik
mindenkéért. Tegyük ehhez még azt, hogy ezen solidaritást
kötelességévé teszi a társulattal csak oly személyeket fel-
venni a társulatra, kiknek fizetési képessége nemcsak
a maguk által elvállalt kötelezettséget, hanem a mások ál-
tal elvállaltakat is tekintve, elegendőnek látszik.

Ilyenmő biztosítéknál a társulati tőkét oly biztos és
realisnak kell tekinteni, mintha az egészen befizetett
volna; még több, mert a biztosított felekre nézve előnyö-
sebb, ha a társulati részvénytőke maradéka a fennirt módon
biztosítva van, mert így a kuanlevő tőke haladék és vesz-
teség nélkül realizálható, míg másképp, ha a tőke más mó-
don van befektetve, egy előforduló krízis esetére a realizálás
csak idő- és pénzvesztéssel járna. Ezeket tekintve meg
kell adni, hogy az „Anker“ által foganatba vett részen-
kénti behajtása a társulati tőkének, a legbiztosabb és leg-
gyakorlatibb módon történik. Biztos e mód azért, mert
minden veszteséget lehetlenné tesz, gyakorlati pedig azért,
mert a tőke realizálását mondhatlanul könnyíti.

Mind ezekből tagadhatlanul az foly, hogy az „Anker“
által nyújtott garantiákat semmi másféle társaság garanciái
fölül nem mulják. Fontos azonban itt még más jelentéke-
nyebb garantiát megvizsgálni, ez a díjak tartaléka, mely a
folyó biztosítások értékét képviseli.

Mondtuk már, hogy a társulati tőke életbiztosító-tár-
sulatoknál csak alárendelt jelentőséggel bír, a miben
pedig egy életbiztosító-társaság ereje rejlik, tanúságot adván
annak soliditására, az a díjtartalék, és az ebből eredő
garanciák. Nagyon is gyakran szokás összezerelni a díj-
tartalékot a statutumszerű tartaléktőkével; ez utóbbi min-
den czelszerűen alakított társulattal találtatik; a tartalék
tőke t. i. az évi jövedelem egy részéből képezetik, melyet
előrelátásból hátratesznek, váratlanul magát előadó vesz-
teségek esetére. A tartaléktőke ugyszólván függelése a
társulati alapítóke, idővel ennek helyébe lép és ezt
végre fölöslegessé is teszi. A tartalék-tőkében új garanti-
tája rejlik a szilárd üzletnek, és ez okból az „Anker“nak
is kell birnia tartaléktőkével. A statutumok 51. §. tetteleg
azt rendeli, hogy évenként az évi jövedelemből 15 száztól
a tartaléktőke fejében hátrátessék mindaddig, míg az a
kiadott részvénytőke felét meg nem haladja. De a mi az
életbiztosító-társulatokat másféle biztosító-társaságok föl-
lött kiténteti, s azoknak igazi erőt, rendíthetlen alapot
szerez, az a díjtartalék, mely t. i. a tartaléktőke csak bi-
zonyos részéből áll az évi nyereséménynek, addig a díjtar-
taléknak mindenképpell kell alakíttatnia, míg az nem ké-
pezetik, addig nyereséménynek felosztásáról szó sincs.
Képviselet pedig minden egyes megkötött biztosítás értékét
mathematikai uton kiszámítja. Halljuk mit mond e tekin-
tetben dr. Wigand, kinek az életbiztosításokról irt tudós
munkái oly nagyra becsültetnek.

„A díj-tartalékban rejlik az életbiztosító-intézet egész
ereje, és egyedüli feltétele életrevalóságának. Ha bármily
életbiztosító-társulat oly állásban van, hogy az üzletből
nem teheti le huzamosan a tudományosan kiszámított díj-
tartalékot, akkor megbukni kénytelen, ha még annyi mil-
lió áll is háta mögött, legyen az részvénytőke, vagy biztosít-
ási tőke neve alatt. Egy ily intézetnek nehézség pontja
az biztonságja egyes egyedül ezen díj-tartalékban rejlik, a
ki pedig azt szeretné a közönséggel elhitetni, hogy e ne-
hézséppont az összehalmozott milliókban rejlik, az vagy
nem ismeri az életbiztosítás mezejét, vagy pedig megbo-
csáthatlan módon hazudik, mások tudatlanságára spekulál-
ván. (Masius biztosítási szemléje. 9-dik évi folyam, mar-
cziusi füzet.)

Ezekből látható, hogy azon részét a statutumoknak,
a mely a díj-tartalékról szól, nem lehet eléggé világosan

szerekesíteni, s a számadások alapját sehol sem találhatni
jobbán meghatározva, mint az „Anker“ alapszabályában.

Az 50-ik §. azt rendeli, hogy a társulat köteles min-
den biztosítási szak számára biztosítási alapítványt alakí-
tani, mely minden még érvényben álló biztosításokra vo-
natkozik, és mely a halandósági tábla és a 4/5 száztólás
kamatláb szerint szervezendő.

Látnivaló innen, hogy semmi sem homályos és nem
szabatos e statutumokban, még a kamatláb is világosan
van kitéve. Ha az „Anker“ semmi egyéb biztosítékot nem
nyújtana, már ez egyetlen §-ért is megérdemli az általános
bizalmat.

Meg kell még itt emlékeznünk a biztosíték egy más
neméről, mely által az Anker szilárdsága tökéletesen bebi-
zonyítottatik. Említeni akarjuk a társulat azon ovatosságát,
melylyel biztosításokat halál esetében elfogad. A tapasztal-
at azt mutatja, hogy a biztosítottak halandósága azon
esetben csekélyebb, mint az ugy nevezett halandósági tábl-
lából kivethető, ha a társulat a biztosításért folyamodók
közül ovatossággal választ. Mivel pedig a fentnevezett biz-
tosítási tőke azon táblák szerint létesítetik, nyilvános,
hogy mindig erősebb lesz, mint a milyennek tulajdonkép
lennie kell, a mint t. i. a legiszteletreméltóbb biztosító-
társulatoktól kiadott számadataiból következtethető.

Igy például a gothai társulattól volt 1829-től fogva
1858-ig azaz: 29 év lefolyta alatt 4418 haláleset, míg a ha-
landósági tábla után egész 4591, 53-ra rugott volna a ha-
lálózási esetek száma. Még kedvezőbb a tetteleg megtörtént
halálesetek és a tábla után kiszámított halálesetek közti
viszony a „Royal belge“ című társulattal, a mely mint
részvényes társulat fölülmulja, a kölcsönös viszony alapján
nyugvó gothait szigorúságában. Ennek számadási kimuta-
tása 7 évi időszakban, azaz: 1853-1859 csak 217 haláleset-
tet emlit, míg a Deparcieux-féle halandósági táblák nyom-
án 383 halálesetnek kellett volna magát előadni. E
különbség majdnem 44 száztólit tesz.

Az „Anker“ igazgató-tanácsa már bezonyítottta,
hogy ugyancsak előrelátástól és okosságtól hagyja magát
vezettetni, mert 19 hónapi fenállása óta 1,210,200 fr. nyi
biztosítást megtagadta, mert az indítványtevők nem tud-
tak elegendő bizalmat gerjeszteni. Ez eszélyes műkö-
désnek köszönhető azon kedvező körülmény, hogy az An-
kernál biztosított felek halandósága alig harmada annak, a
melyet a közönséges halandósági táblák kimutatnak.

Ezáltal a biztosítások halálesetekben, melyek oly
nagy szigorral vizsgálatnak meg, és oly tarifa után szá-
míttatnak ki, mely egy tanárokból álló bizottmánytól jóvá-
hagyatott, már magukban véve eszközlik a társulat kifej-
lését, egyszersmind azonban arról is biztosítanak, hogy a
társulat kötelezettségeinek eleget teend, és legalább annyi
hasznót hozand, a mennyi a kezelési költségek fedezésére
megkívántatik. De az Ankernál az annival inkább áll, mi-
vel üzletének nagy kiterjedésénél fogva a halálózás aránya
maradandóvá és szabályszerűvé lesz. Még egy körülményt
kell itt tekintetbevenni. Az Anker működése a biztosítás
más ágában emeli annak soliditását. A társulat által igaz-
gatott túlélesi egyesületek nemcsak hogy veszélyt nem
okozhatnak, mert hiszen a kölcsönösség alapjára fektet-
ték, hanem azon nyereséményből, mit hajtának, mintegy új
rezervát képeznek, mely a társulat minden működésének
javára szolgál.

A mi pedig ezen associatiókat illeti, azok a lehető
nagyobb garantiákat foglalják magukban. Mert itt a tár-
sulat épen csak mint a biztosított felek felhatalmazottja
szerepel; a biztosított felek maguk örököndek tőkéik keze-
lése fölött, és pedig a biztosítási kötvényben kitétt feltéte-
lek mellett egy 9 tagból álló bizottmány által, melyet a
közgyűlés a legtöbbet aláírók és így a leginkább érdekel-
tekből választ.

Azon tiszteletreméltó egyének, a kikből az „Anker“
igazgató-tanácsa áll, is egyik nem csekély garanciája az
Ankernak. E tekintetben, úgy hisszük, elégséges azok
neveit említeni azon czélból, hogy a közönség azon loya-
litást és szigort, a melylyel a biztosított felek érdeke óva-
tik, becsülni tudja.

Röviden egybefoglalva a mondottakat, az világlik ki,
hogy az „Anker“ az életbiztosítás minden ágában annyi
előnyt és bizosságot nyújt a résztvevő közönségnek, hogy
az mi kívánnivalót sem hagy hátra. E körülmény eléggé
indokolja azon bizalmat, melyben mindaddig is oly nagy
mértékben részesült.

Midőn a mondottakban az életbiztosítási igazgató-
és kezelésmódjának több egyes pontjait érintettük, arra
kötelességérzet unszolt, és czélunk az volt, a közvéleményt
é fontos és Ausztriában még új ügyben fölvilágosítani.
Ohajunk nem más, mint az, hogy minden tőlünk kitelhető
eszközökkel, valamint azáltal, hogy működésünknek a
lehető legnagyobb nyilvánosságot kölcsönözzük, az életbiz-
tosítás vezetésének elterjedését eszközöljük. Vajha, e
példát követnék testvéreink, a többi ausztriai biztosító-
társaságok; és ezeknek utóbbi években kifejtett tevékeny-
sége és buzgalma, e tekintetben a legszebb reményekre
jogosít bennünket. Azért is örömmel üdvözöljük más, új
társulatok alakulását, melyek velünk egy czél elérésére
törekednek, csak egyesített erőkké fogjuk azon czélt elér-
hetni, melynek minden, a közönségben előrelátást eszközölő
intézetnek azeme előtt lebegnie kell, és e czél nem egyéb,
mint az emberiségnek és hazának szolgálni a takarékoság
és rendszeret eszméinek terjesztése által, mik egyedüli
alapját képezik az igazi civilizációnak.

JÓKAI MÓR

legnevezetesebb s legújabb munkái,
nagyreszt új kiadásokban.

Midőn alulirt kiadó-hivatal Jókai Mór némely munkáinak épen most megjelent új kiadásait, s egyszersmind összes munkáinak részletes árjegyzékét hirdeti; megragadva ez alkalmat, a következő szavakat intézzük a tisztelt olvasó-közönséghez:

Jókai Mór oly ünnevelt, hazaszerte annyira tisztelt név: hogy szintén fölösleges munkáinak ajánlására egyebet mondani a lángelmű szerző nevével. De azon lelki gyönyörnél fogva, mely a szépnek, nemesnek öntudatos bírásával jár, ellenállhatlan szükségét érezzük Jókainkról elmondani, a mit mindenki érez és elismer róla, ki műveit s azokba ihlett szép lelkét, magas röptű költészetét ismeri: hogy ő a világ bármely első rangú nemzeti írói karának díszére válnék, hogy nemzeti irodalmunk alig dicsekedhetett még oly annyira termékeny íróval, ki tisztább szellemi élvekkkel, ki maradandóbb kincsekkel gazdagította volna a magyar — s angol, francia, német fordítások útján — a világ-irodalmat is.

Genialis sokoldalúsága olyan fénykörbe helyezte őt irodalmunk egén, melynek sugárai között talán legfényesebben ragyog, s művei oly szüziiesen tiszták, miszerint a legpajkosabb kedély játéka közt sem siklik ki Jókai tollából soha kétértelműség. Oly bü-bajos hatalommal tudja a szív hurjait pengetni, miszerint az ő, hazaszeretetre, nemzeti érzelmekre buzdító szózatának ellenállni nem képes, a kibén érzés s életrevaló vér pezseg.

A szinművek.

Három kötet. Ára 3 ft. ujpénz.

Tartalom. I. A szigetvári vértanúk. Könyves Kálmán. — II. Dózsa György. Manlius Sinister. — III. Dalma. A murányi hólg.

Kárpáthy Zoltán.

Regény. Második kiadás. 3 kötetben. Ára 3 forint ujpénz.

Egy magyar nábob.

2-ik kiadás. A szerző arczképével. 4 kötetben. Ára 4 ujt.

Szomorú napok.

Regény egy kötetben. Második kiadás. Ára 1 ft. ujpénz.

Árnyképek.

Regény egy kötetben. Második kiadás. Ára 1 ft. ujpénz.

Délvirágok.

Regény egy kötetben. Második kiadás. Ára 1 ft. ujpénz.

Az elátkozott család.

Regény 2 kötetben. Ára 2 ft. ujpénz.

Decameron (100 novella).

Első osztály. 1—5 kötet (ötven novella) 5 forint ujpénz.

Népvilág.

Elbeszélések. Két kötetben. Ára 2 forint ujpénz.

A magyar előidőkből.

Két kötetben. Ára 2 ujt.

Véreskönyv.

Csataképek. Három kötetben. Ára 3 forint ujpénz.

Magyar nép adomái.

Második, 150 új adomával bővített kiadás. Egy kötetben.

Ára 1 forint ujpénz.

Török mozgalmak

1730-ban. Regény két kötetben. Ára 1 ft. 50 kr. ujp.

Oceania,

egy elsúlyedt világrész története. Egy kötetben. Ára 1 forint ujpénz.

A régi jó táblalabirák.

4 kötetben. Ára 4 ujt.

Tarka élet.

Két rész egy kötetben. Ára 1 forint 50 krajczár ujpénz.

Janicsárok végnapjai.

Regény 3 kötetben. Ára 2 ft. 50 kr. ujp.

Nagy Tükör.

126 képpel. Egy kötet, borítékba kötve. 2 ft. 50 kr. ujp.

Jókai Mór életnagyságu arczképe. | Jókai Mór aczélmetszetü arczképe.

Ára 2 forint ujpénz.

Negyedrétben. Ára 50 kr. ujpénz.

JÓKAI MÓR MUNKÁI.

Népszerű kiadás.

Egy-egy kötet 40 krajczár ujpénz,

ugymint:

- I. A Varchoniták.
- II. Fortunatus Imre. — Shirin.
- III. A kalóz király.
- IV. Sonkolyi Gergely. — A drágakövek. — Márcze-Záre.
- V—IX. Török világ Magyarországon (5 kötet).
- X. A bűntárs. — Nepean-sziget. — Az átkozott ház. Házasságok desperatióból.
- XI—XII. Akétszarvu ember. — Az egyiptusi rózsza (2 köt.).

 A fentebbi művek egyenkint, vagy összesen minden könyvkereskedésben kaphatók, ugyszintén alulirt kiadó-hivatalban is megrendelhetők, mely részről a szállítások bérmentesen eszközöltetnek.

- XIII. Koronát szerelemért. — A Hargita. — A kalmár és családja.
- XIV. Petki Farkas leányai. — Háromszéki leányok. — A két ezász.
- XV. Regék.
- XVI. Carinus. — A nagy-enyedi két fűzfa.
- XVII. A serfözö. — A nyomorék naplója. — Fekete világ.
- XVIII—XX. Erdély aranykora. Regény. 3 kötet.

Heckenast Gusztáv kiadó-hivatala.

(Pest, barát-tér, himző-utca 1-ső szám.)